

EDC/HRE ΓΙΑ ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ

Ενημέρωση

Μία κουλτούρα
συνεργατικής μάθησης
προάγει την
δημοκρατική κουλτούρα

Προετοιμασία

Αντιμετωπίζοντας τις
προκλήσεις

Δράση

Το σχολείο σας –
μία κοινότητα
μάθησης

ΜΑΘΗΣΗ

Μάθηση

Τα σχολεία δεν ασχολούνται μόνο με τη διδασκαλία γνώσεων και δεξιοτήτων στους μαθητές. Είναι, επίσης, το πρώτο ίδρυμα που εισέρχονται οι μαθητές σε νεαρή ηλικία και είναι μία κοινότητα που τους κοινωνικοποιεί, επηρεάζοντας σε μεγάλο βαθμό τις στάσεις και τις αξίες τόσο τις δικές τους όσο και των μελών του προσωπικού. Στο σχολείο, οι μαθητές περνούν τον περισσότερο χρόνο τους στην τάξη, μαζί με τους εκπαιδευτικούς και τους συνομηλικούς τους. Έτσι, αν εσείς, ως διευθυντής, θέλετε να γίνει το σχολείο σας πιο δημοκρατικό, είναι σημαντικό να λαμβάνετε υπόψη σας όσα συμβαίνουν μέσα στην τάξη, ανάμεσα στους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς.

Ως διευθυντής, θα πρέπει να αφήνετε τους εκπαιδευτικούς να κάνουν τη δουλειά τους στην τάξη και σε ορισμένες χώρες, δεν επιτρέπεται καν να παρέμβετε. Ας ελπίσουμε ότι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου σας έχουν επιμορφωθεί για να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των μαθητών τους στη λήψη αποφάσεων και ότι αναλαμβάνουν την ευθύνη για την όσο το δυνατόν καλύτερη, ανάπτυξη της κοινότητας και της λειτουργίας της τάξης. Από την πλευρά των εκπαιδευτικών, αυτό που κάνει τη διαφορά είναι αν είναι μόνοι τους σε αυτήν την προσπάθεια ή αν ξέρουν ότι ο διευθυντής όχι μόνο εγκρίνει σε μεγάλο βαθμό τη δημοκρατική τους προσέγγιση, αλλά είναι διατεθειμένος να τους στηρίξει με όποιο τρόπο μπορεί. Η μάθηση σχετικά με τη δημοκρατία στο σχολείο χρειάζεται μία ολική σχολική προσέγγιση που είναι κάτι περισσότερο από μία προσθήκη πρωτοβουλιών σε μερικές, ή σε όλες, τις τάξεις. Οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται ευκαιρίες για να μοιραστούν, να αναστοχαστούν τις εμπειρίες τους και να ακούσουν σχόλια και νέες ιδέες. Με άλλα λόγια, μία δημοκρατική σχολική κοινότητα είναι μία κοινότητα μάθησης. Η συγκεκριμένη ενότητα προσφέρει σε εσάς, τον διευθυντή, ιδέες και εργαλεία για να ξεκινήσετε, να συντονίσετε, να συνεισφέρετε και να υποστηρίξετε το σχολείο σας στην πορεία προς τη δημοκρατία.

Μάθηση

Η ενασχόληση με τη μάθηση αποτελεί μέρος της δουλειάς σας. Ισχύει το ίδιο και για τη διδασκαλία;

Πολλοί άνθρωποι έρχονται συχνά στο γραφείο σας ψάχνοντας για καθοδήγηση, συμβουλές και απαντήσεις. Εάν υπάρχει κάποιο θέμα, συνήθως, είσατε εσείς αυτός που θα το λύσει. Εσείς είστε υπεύθυνος για την οργάνωση του σχολείου και θέλετε να έχετε καλά αποτελέσματα. Διοικείτε ένα σχολείο, επομένως ό,τι κάνετε έχει μεγάλη επιρροή στη διδασκαλία και στη μάθηση.

Υπάρχουν πολλές κρυφές ή φανερές αντιπαραθέσεις σχετικά με τη διδασκαλία στο σχολείο. Για παράδειγμα, είναι η διδασκαλία που συμβαίνει μέσα στην αίθουσα το ιερό γεγονός, η αποκλειστική ειδικότητα των εκπαιδευτικών και των μαθητών; Υπάρχει σύνδεση μεταξύ διαφόρων μαθημάτων, ειδικά εκείνων που ασχολούνται με την επιστήμη, τη διδασκαλία αξιών ή τη φυσική αγωγή; Υπάρχει κάποια σχέση ανάμεσα στη δουλειά που γίνεται στην τάξη, στο εργαστήριο ή στην αυλή; Δεν θα έπρεπε ο διευθυντής του σχολείου να ασχολείται με το διοικητικό του έργο και να αφήνει τη διδασκαλία στους ειδικούς;

Ανεξάρτητα από το γεγονός ότι σχεδόν παγκοσμίως, οι σχολικοί νόμοι και κανονισμοί απαιτούν σε μεγάλο βαθμό δημοκρατικούς διδακτικούς στόχους, και την εξέλιξη της παιδαγωγικής και της διδακτικής που περιγράφει την πορεία από την αυταρχική διδασκαλία στην συνεργατική μάθηση, στα σημερινά σχολεία, μπορεί κανείς να βρει όλα τα είδη διδακτικών πρακτικών, που κυμαίνονται από την πεποίθηση ότι η διδασκαλία είναι μία μετάδοση γνώσεων μέχρι την αποδοχή ότι είναι μία πολυπαραγοντική διαδικασία.

Ωστόσο, αν η δημοκρατία διδάσκεται, δεν πρέπει να γίνεται μόνο γνωστικά, αλλά και στην πράξη και βιωματικά. Έτσι, το χρονικό διάστημα της διδασκαλίας, το οποίο αποτελεί το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου που περνάμε στο σχολείο, είναι ένας σημαντικός παράγοντας και ο ρόλος του διευθυντή σε αυτή την προσπάθεια είναι καθοριστικός.

Μάθηση

Τι, γιατί, για ποιο λόγο και πώς μαθαίνουμε να επηρεάζουμε τον τρόπο με τον οποίο οι πολίτες βλέπουν τον εαυτό τους σε μία κοινωνία

Το σχολείο είναι το μέρος όπου οι μαθητές προετοιμάζονται για το ρόλο τους ως πολίτες και φορείς λήψης αποφάσεων στην ενήλικη ζωή. Επιπλέον, το σχολείο είναι κάτι περισσότερο από ένα μέρος όπου οι μαθητές προετοιμάζονται για τη ζωή – το σχολείο ΕΙΝΑΙ η ζωή. Καθώς οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές αναγνωρίζουν αυτό το γεγονός, ο διευθυντής θα πρέπει να επωφεληθεί αυτής της πρόκλησης και να δείξει το δρόμο. Δεν πρέπει να υποτιμάται το ερώτημα του τι, γιατί, για ποιο λόγο και πώς μαθαίνουμε. Είναι το βασικό ερώτημα που καλούνται να απαντήσουν οι εκπαιδευτικοί και οι practitioners όταν σκέφτονται με ποιον τρόπο θα διδάξουν καλύτερα τους μαθητές τους. Αυτό οδηγεί εσάς, τον διευθυντή, και ιδιαίτερα εκείνους τους εκπαιδευτικούς που θέτουν ως στόχο όλοι οι μαθητές να επιτύχουν τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα, να υιοθετήσουν μία μαθητοκεντρική προσέγγιση. Τι σημαίνει αυτό;

Το συσκευασμένο κουτί δώρου

Στην αρχή της σχολικής χρονιάς, κάθε εκπαιδευτικός κρατάει στα χέρια του ένα συσκευασμένο κουτί δώρου. Το περιεχόμενό του περιγράφεται ως το πρόγραμμα σπουδών ή ακόμα ως ένα εγχειρίδιο, για να δοθεί ή να διδαχθεί στους μαθητές, οι οποίοι θα πρέπει να το μάθουν σε ένα ορισμένο επίπεδο. Σε μικρότερο βαθμό, το κουτί περιέχει κομμάτια της επιστήμης. Το Υπουργείο Παιδείας ή οι τοπικές αρχές έχουν συγκεντρώσει το βασικό περιεχόμενο. Εναπόκειται στον εκπαιδευτικό να αποφασίσει πώς θα ετοιμάσει το κουτί και πώς θα το παρουσιάσει στους μαθητές. Παρόλο που το περιεχόμενο μπορεί να είναι το ίδιο, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να βρουν πολλούς τρόπους να το τοποθετήσουν μέσα στο κουτί. Μπορούν επίσης να αυτοσχεδιάσουν στο τι και πώς θα αναδιοργανώσουν το περιεχόμενο, πώς θα το τυλίξουν και θα το διακοσμήσουν, πώς θα το δώσουν στους μαθητές με οδηγίες για το ξετύλιγμα. Ακόμη και αν αυτή η διαδικασία – που αντιστοιχεί στη διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης – επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο, υπάρχουν τόσοι πολλοί διαφορετικοί τρόποι για το κάθε βήμα, ώστε η αλληλεπίδραση μεταξύ των μαθητών και των εκπαιδευτικών να είναι κάτι καινούργιο και διαφορετικό κάθε φορά.

Πώς παρουσιάζεται ένα δώρο;

Ένα τυλιγμένο κουτί είναι από μόνο του ενδιαφέρον και ακόμα περισσότερο αν το περιτύλιγμά του είναι ελκυστικό για τον παραλήπτη. Κατά την επιλογή ενός δώρου, μπορεί κανείς να έχει στο μυαλό του είτε τα δικά του ενδιαφέροντα είτε του παραλήπτη. Ανάλογα με την επιλογή αυτού που το προσφέρει, ένα δώρο μπορεί να αποδειχθεί χαρά ή καταστροφή. Οι εκπαιδευτικοί διαθέτουν όλα τα μέσα για να εξασφαλίσουν ότι αυτό το δώρο θα είναι επιτυχημένο. Είναι καταρτισμένοι στο επιστημονικό τους αντικείμενο και μέσω της εμπειρίας γνωρίζουν πολλά για τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Η περιέργεια είναι ένα φυσικό χαρακτηριστικό του ανθρώπινου γένους. Σε αυτήν οφείλουμε την εξέλιξη του πολιτισμού. Αν οι εκπαιδευτικοί κατορθώσουν να παρουσιάσουν ένα θέμα ως αντικείμενο για ανακάλυψη ή για «ξετύλιγμα» και αν επίσης καταφέρουν να προκαλέσουν περιέργεια για αυτό, θα βοηθήσουν τους μαθητές τους να διευρύνουν τα ενδιαφέροντά τους πέρα από τα προσωπικά τους θέματα και να μπορούν να δουν πέρα από την προσωπική τους σφαίρα.

Με ποιον τρόπο ανοίγετε εσείς ένα δώρο;

Ανεξάρτητα από το αν κάποιος ξετυλίγει μόνος του ένα δώρο ή μαζί με άλλους, υπάρχουν διάφοροι τρόποι χρήσης ενός ολοκαίνουργιου αντικειμένου. Ορισμένοι χρειάζονται ένα εγχειρίδιο χρήσης πριν το αγγίξουν, ενώ άλλοι είναι πρόθυμοι να ακούσουν τις απόψεις και τις προτάσεις όσων τυχαίνει να είναι παρόντες. Μία τρίτη ομάδα ατόμων, που δεν χρειάζεται τίποτα από τα παραπάνω, αφιερώνει χρόνο να παρατηρήσει, να αγγίξει και να πειραματιστεί μόνη της. Σε όλες τις περιπτώσεις, τουλάχιστον δύο άτομα, ο δότης και ο παραλήπτης, συμμετέχουν σε αυτό το γεγονός, αλλά ταυτόχρονα επηρεάζεται ένας μεγαλύτερος αριθμός ατόμων που βρίσκεται κοντά. Στην πραγματικότητα, είναι κάτι σαν την πεταλούδα που κουνάει τα φτερά της κάπου στο νότο και ξεσπά τυφώνας μακριά στο βορρά. Είναι ένα κοινωνικό θέμα. Απαιτούνται ικανότητες για να γίνει σωστή χρήση του πακέτου, συμπεριλαμβανομένων ορισμένων γνώσεων σχετικά με το περιεχόμενο, της κατανόησης των χαρακτηριστικών του, αλλά επίσης των μεθόδων και των δεξιοτήτων για την παρουσίαση και συζήτησή του, όπως και μίας υπεύθυνης στάσης για το ξετύλιγμα, την κατοχή και τη χρήση του περιεχομένου.

Είναι εντυπωσιακό ότι το περιεχόμενο μπορεί να είναι διαφορετικό, αλλά η διαδικασία αντιμετώπισης είναι βασικά η ίδια. Ακόμα πιο εντυπωσιακό είναι το γεγονός ότι αυτή η διαδικασία είναι σημαντική για την αυτοεκτίμηση και το ρόλο των μαθητών ως πολίτες σε μία κοινωνία, όπως και ότι ο διευθυντής του σχολείου είναι εκείνος που θα οργανώσει όλη αυτή τη γιορτή, επειδή αφορά όλους τους εκπαιδευτικούς, ανεξάρτητα από τα ιδιαίτερα προφίλ τους.

Μάθηση

Η διδασκαλία της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως μία ολική σχολική προσέγγιση

Η θέση του διευθυντή μπορεί να διαφέρει σημαντικά από χώρα σε χώρα, αλλά ο τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι μαθαίνουν καλύτερα παραμένει ο ίδιος. Η συνεργασία και η μάθηση μεταξύ ομοίων, δηλαδή εκπαιδευτικοί που μαθαίνουν από εκπαιδευτικούς, δεν βελτιώνουν μόνο την ποιότητα της διδασκαλίας και της μάθησης στο σχολείο σας, αλλά και τους πόρους της σχολικής ανάπτυξης. Η διαδικασία αυτή εξαρτάται από την απόφασή σας να την ξεκινήσετε μαζί με τους εκπαιδευτικούς, να την οργανώσετε και να την υποστηρίξετε.

Οι δημοκρατικές κοινότητες εξαρτώνται από εκπαιδευμένους πολίτες

Οι όλο και πιο σύνθετες και δυναμικές κοινωνίες μας απαιτούν την EDC/HRE ως κοινό υπόβαθρο κάθε διδακτικής δραστηριότητας στο σχολείο, τόσο μέσα στην τάξη όσο και έξω από αυτήν. Το επίπεδο της εκπαίδευσης που χρειάζονται οι μαθητές σήμερα ξεπερνά κατά πολύ την απλή ικανότητα της ανάγνωσης, της αριθμητικής και της γραφής. Αντιθέτως, η εκπαίδευση που χρειάζονται οι μαθητές σήμερα περιλαμβάνει

- μία καλύτερη κατανόηση του κόσμου·
- λογική, κριτική και δημιουργική σκέψη·
- την ικανότητα σύνδεσης του αφηρημένου με το συγκεκριμένο·
- την ικανότητα κατανόησης αφηρημένων εννοιών και συμβόλων·
- την ικανότητα ερμηνείας ερευνητικών δεδομένων και αποτελεσμάτων·
- την ικανότητα να μαθαίνουν ανεξάρτητα και συνεργατικά·
- με λίγα λόγια, να γίνουν λειτουργικά εγγράμματοι.

Οι δημοκρατικές κοινότητες εξαρτώνται από εκπαιδευμένους και ικανούς πολίτες. Η Εκπαίδευση για την Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (EDC/HRE) χειρίζεται όλες τις προαναφερθείσες ικανότητες και τις εμπλουτίζει με τις αξίες και τις στάσεις που συνιστούν την δημοκρατική κουλτούρα. Βλέπε [Ικανότητες Για Δημοκρατική Κουλτούρα](#).

EDC/HRE ως μία ολική σχολική προσέγγιση

Ο εγγραμματισμός διευρύνει και γεφυρώνει τα όρια μεταξύ των ειδικών πεδίων της επιστήμης και της γνώσης. Επιπλέον, δημιουργεί ένα κοινό έδαφος που ενισχύει το πεδίο και τους στόχους του κάθε γνωστικού αντικείμενου, το οποίο προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές για τις προκλήσεις της σημερινής εποχής και του μέλλοντος. Η EDC/HRE απαντάει σε ορισμένα από τα επείγοντα αμφιλεγόμενα θέματα των κοινωνιών μας και παρέχει μία έννοια του εγγραμματισμού για διαθεματική και ολική σχολική προσέγγιση. Στο επίπεδο των σχολικών μαθημάτων, η διδασκαλία και η μάθηση δεν χρειάζεται να επανασχεδιαστούν ή να αναδιαρθρωθούν. Αντίθετα, θα πρέπει να ενσωματωθούν σε μία ευρύτερη οπτική, ενώνοντας τες ως μέρη του συνόλου. Κάθε μάθημα επικεντρώνεται σε συγκεκριμένα περιεχόμενα του προγράμματος σπουδών και στις συγκεκριμένες μεθόδους και τρόπους συλλογισμού που απαιτούν. Από μία ολική σχολική οπτική, τα μαθήματα μπορούν να θεωρηθούν ως μία χορωδία. Κάθε φωνή είναι ευδιάκριτη, αλλά η χορωδία ως σύνολο τραγουδάει το ίδιο κομμάτι, που σημαίνει ότι το σχολείο ως σύνολο μοιράζεται τους ίδιους εκπαιδευτικούς στόχους.

Ένα κοινό υπόβαθρο

Μία ολική σχολική προσέγγιση στη διδασκαλία ενθαρρύνει τους εκπαιδευτικούς να εργάζονται για μία ενιαία ομάδα της σχολικής κοινότητας, καθώς η διδασκαλία τους, ανεξάρτητα από το πόσο διαφορετικά είναι τα αντικείμενά τους, μοιράζεται συγκεκριμένους στόχους, ανάγκες και προκλήσεις. Όλοι οι εκπαιδευτικοί εργάζονται με μαθητές ίδιων ηλικιακών ομάδων και αντιμετωπίζουν την ίδια ποικιλομορφία ανάμεσά τους, για παράδειγμα στην μαθησιακή τους ικανότητα. Επιπλέον, η απόκτηση της δημοκρατικής κουλτούρας αποτελεί αποστολή και ολόκληρου του σχολείου.

Συνεπάγεται ότι στην εκπαίδευση για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα σχολεία χρειάζονται μία διαθεματική προσέγγιση διδασκαλίας για να μεταδώσουν τη γνώση και την κατανόηση της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στους μαθητές τους, να εφαρμόσουν τις δεξιότητες και να διδάξουν τις στάσεις και τις αξίες που χρειάζονται οι πολίτες για να συμμετέχουν και να στηρίζουν την δημοκρατία. Αυτός ο ενιαίος, συλλογικός και συνεργατικός τρόπος διδασκαλίας περιλαμβάνει επίσης το προσωπικό του σχολείου, τους γονείς και την τοπική κοινότητα. Επιπλέον, η προσέγγιση αυτή εμπλουτίζει και ενισχύει τη διδασκαλία ως βασική αρχή της σχολικής ζωής, στην τάξη, στην αυλή και στο κυλικείο, ακόμη και πέρα από τον χώρο του σχολείου. Όλα τα γνωστικά αντικείμενα και μαθήματα μπορούν να εξυπηρετήσουν αυτήν την εκπαιδευτική ανάγκη.

Μάθηση

Το σχολείο ως μαθησιακή κοινότητα

Στην εκπαίδευση συζητήσεις και νέες εξελίξεις λαμβάνουν χώρα συνεχώς. Ενώ είναι αδύνατο κάθε διευθυντής να γνωρίζει τα πάντα, κάποιος εκπαιδευτικός στο σχολείο σας μπορεί να έχουν σχετικές πληροφορίες για να μοιραστούν. Είναι αυτά τα θέματα εκπαίδευσης σημαντικά για το σχολείο μας; Πώς μπορούμε να το μάθουμε; Θα μπορούσαμε να αξιοποιήσουμε καλύτερα το χρόνο πριν και μετά τα μαθήματα;

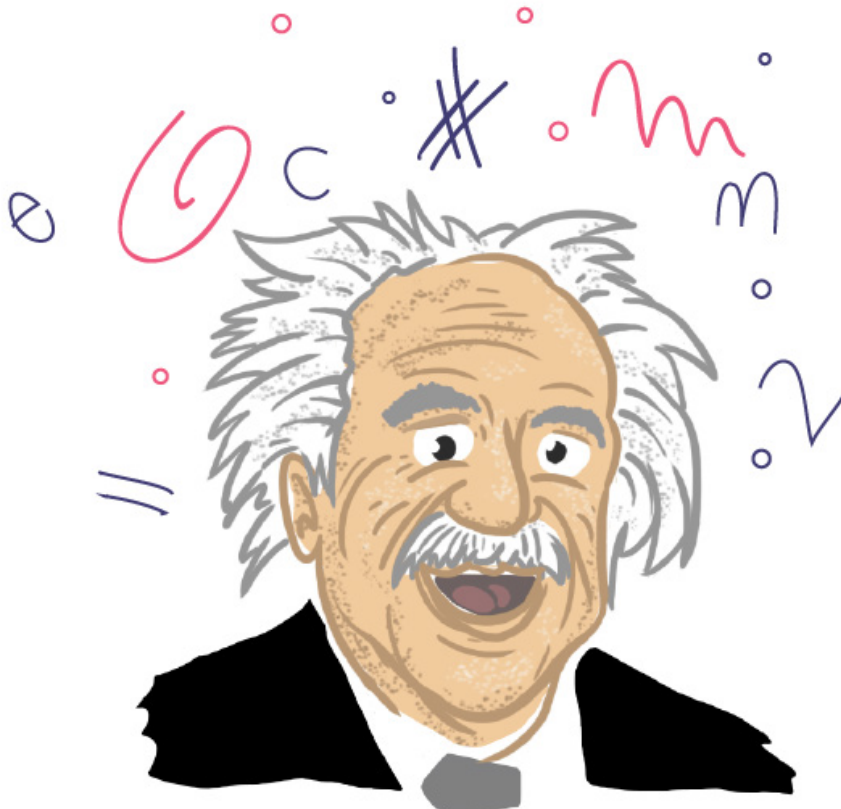
Ένα βιώσιμο σύστημα

Σε κάθε σχολική κοινότητα, οι εκπαιδευτικοί μεγαλώνουν περισσότερο από τους υπόλοιπους. Οι μαθητές έχουν πάντα την ίδια ηλικία και οι περισσότεροι γονείς ανήκουν στην ίδια ηλικιακή ομάδα, με ελάχιστες εξαιρέσεις. Έτσι, οι εκπαιδευτικοί σε ένα σχολείο χρειάζονται ανανέωση και αναζωογόνηση για να αντισταθμιστεί αυτή η τάση, ώστε να μην διευρυνθεί το ηλικιακό χάσμα που δημιουργείται με τα χρόνια. Το σχολείο είναι ένας χώρος καινοτομίας, ωστόσο πολλοί εκπαιδευτικοί βιώνουν απογοήτευση από τις συνεχόμενες αλλαγές του συστήματος. Αυτό που χρειάζεται είναι ένα βιώσιμο σύστημα που εκτός από το να ολοκληρώνει τη δουλειά να κάνει την κάθε μέρα ευχάριστη, να προσφέρει ικανοποίηση και χαρά και να διασφαλίζει τη ψυχαγωγία. Η δημοκρατία είναι ένα τόσο σοβαρό θέμα που δεν μπορεί να επιβιώσει χωρίς ένα τέτοιο βιώσιμο σύστημα.

Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται το σχολείο ως μία μαθησιακή κοινότητα και μία κοινότητα όπου η μάθηση ασκείται. Η μαθησιακή κοινότητα γνωρίζει ότι η συνεργασία δεν βελτιώνει μόνο τις ακαδημαϊκές επιδόσεις, αλλά επίσης βοηθάει τα μέλη της να αναπτύξουν αυτογνωσία και αυτοεκτίμηση. Πρόκειται για τη δημιουργία μίας δυναμικής, ικανής συμμετοχής μέσω της εξάσκησης.

Δύο βασικά στοιχεία

Όσον αφορά τη διδασκαλία, η μαθησιακή κοινότητα εξαρτάται από δύο βασικά στοιχεία: τη σύνδεση της διδασκαλίας με τη μάθηση και τη δημιουργία μίας συνεργατικής κουλτούρας για τον σκοπό αυτό.

Σύνδεση της διδασκαλίας με τη μάθηση

Ας πάρουμε ένα συνηθισμένο παράδειγμα: Ένας εκπαιδευτικός διδάσκει ένα μάθημα όσο καλύτερα μπορεί. Μερικοί από τους μαθητές κατέκτησαν τη νέα γνώση, κάποιοι έχουν ερωτήσεις και άλλοι χρειάζονται περισσότερη βοήθεια και προσοχή. Εδώ προκύπτουν δύο διαφορετικές ανάγκες: ο εκπαιδευτικός πρέπει να ακολουθήσει τις απαιτήσεις του προγράμματος σπουδών και να προχωρήσει στο επόμενο θέμα, ενώ ορισμένοι από τους μαθητές χρειάζονται περισσότερο χρόνο για να κατανοήσουν το θέμα που μόλις διδάχθηκε. Δεν υπάρχει αρκετός χρόνος και για τα δύο. Μία μαθησιακή κοινότητα δημιουργεί ένα ευρύ φάσμα δυνατοτήτων για να ξεπεράσει ένα τέτοιο δίλημμα, καθώς όλοι οι εκπαιδευτικοί ενδιαφέρονται για τις ατομικές ανάγκες κάθε μαθητή ξεχωριστά.

Καθώς υπάρχει το δικαίωμα στην εκπαίδευση, το σχολείο οφείλει να προσφέρει ίσες μαθησιακές ευκαιρίες και ο σχεδιασμός της διδασκαλίας πρέπει να βοηθάει όλους τους μαθητές να επιτύχουν τους μαθησιακούς τους στόχους. Επομένως, δεν αρκεί να διδαχθούν οι μαθητές, αλλά πρέπει να διασφαλιστεί ότι μαθαίνουν. Ανεξάρτητα από το πόσο απλό ακούγεται, είναι μία δύσκολη αλλαγή από τις παραδοσιακές συνήθειες της διδασκαλίας. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να διερευνηθούν πρακτικές που εξασφαλίζουν ίσες ευκαιρίες μάθησης, ανεξάρτητα από το πόσο διαφορετικός μπορεί να είναι ο εκπαιδευτικός ή τα χαρακτηριστικά των μαθητών. Τα αποτελέσματα αυτής της διερεύνησης πρέπει να μελετηθούν για να βρεθούν οι κατάλληλοι δείκτες για την περιγραφή των απαραίτητων βημάτων και της αξιολόγησής τους.

Δημιουργία μίας συνεργατικής κουλτούρας

Προκειμένου να λειτουργήσουν οι εκπαιδευτικοί ως μαθησιακή κοινότητα, πρέπει να συνδεθούν μεταξύ τους με μία συνεργατική κουλτούρα. Αν κοινός στόχος είναι η επιτυχία κάθε μαθητή, τότε κάθε εκπαιδευτικός μπορεί να συμβάλει σε αυτό από μία διαφορετική οπτική, που προσφέρεται είτε από το διαφορετικό μάθημα το οποίο διδάσκει, είτε από τις ποικίλες μεθόδους και στρατηγικές διδασκαλίας που χρησιμοποιεί. Επομένως, η συνεργασία των εκπαιδευτικών δεν μπορεί να περιορίζεται στα παραδοσιακά θέματα σχετικά με το σχολικό πρόγραμμα, τις δραστηριότητες ή την πειθαρχία, αλλά πρέπει να επικεντρωθεί στην φροντίδα των αναγκών κάθε μαθητή. Αυτό απαιτεί συνεργασία, συζήτηση και ανάλυση των διδακτικών πρακτικών και συλλογικές αποφάσεις για την βελτίωση σε επαγγελματικά, επιστημονικά, παιδαγωγικά ή διδακτικά θέματα. Αυτό το είδος συνεργασίας απαιτεί και ενθαρρύνει την ανάπτυξη των δεξιοτήτων συνεργασίας που χρειάζονται και οι πολίτες για δημοκρατική συμμετοχή, π.χ. «προσδιορισμός και καθορισμός των στόχων της ομάδας» και «κοινοποίηση των σχετικών και χρήσιμων γνώσεων, εμπειρίας ή γνώσης στην ομάδα και παρακίνηση των άλλων μελών της ομάδας να κάνουν το ίδιο». Βλέπε [Ικανότητες Για Δημοκρατική Κουλτούρα](#), σελ. 49.

Μάθηση

Η κουλτούρα της μάθησης

Ως διευθυντής, δεν μπορείτε να επιβάλετε μία κουλτούρα μάθησης στο σχολείο σας, αλλά το παράδειγμα που δίνετε και η δέσμευσή σας είναι αποφασιστικής σημασίας. Επομένως, η επιλογή σας είναι μία από τις πιο σημαντικές αποφάσεις που πρέπει να πάρει ένας διευθυντής: Τι είδους κουλτούρα μάθησης θέλετε να υιοθετήσει το σχολείο σας; Γνωρίζουν γενικά οι εκπαιδευτικοί ότι οι μαθητές πρέπει να συμμετέχουν στην μαθησιακή διαδικασία και ότι οι συνεργατικές μέθοδοι διδασκαλίας και μάθησης τους ενθαρρύνουν να προσεγγίζουν κριτικά και να δείχνουν ενδιαφέρον για όλες τις πιθανές διαστάσεις ενός θέματος, καλώντας τους να συζητήσουν και να διαφωνήσουν, να διαμορφώνουν την άποψή τους, να επιχειρηματολογούν, να διαπραγματεύονται, ακόμα και να τις αλλάζουν; Δεν είναι πολυτέλεια μία τέτοια κουλτούρα μάθησης, όπως δεν είναι πολυτέλεια η καλή διδασκαλία και η εκπαίδευση για την δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Επιπλέον, μία τέτοια κουλτούρα μάθησης όχι μόνο εξυπηρετεί τους μαθητές σας, αλλά έχει και πολλά κοινά με την δημοκρατική κουλτούρα. Μπορούμε να θεωρήσουμε το σχολείο ως μία μικρο-κοινότητα που προσφέρει ευκαιρίες στους νέους να αναλάβουν την ευθύνη για θέματα της σχολικής ζωής και να συμμετέχουν σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων κατά την αντιμετώπισή τους. Οι δημοκρατικές κοινότητες, τόσο σε μικρο- όσο και σε μακρο-επίπεδο, είναι μαθησιακές κοινότητες, καθώς κανένα μέλος δεν μπορεί να καθορίσει μόνο του το κοινό καλό. Οι πλειοψηφίες αποφασίζουν, αλλά οι αποφάσεις τους μπορεί να μην επιλύσουν ένα πρόβλημα ή να αποδειχθούν άδικες. Μία μαθησιακή κοινότητα μπορεί να βγάλει συμπεράσματα από τέτοιες αποφάσεις και να τις διορθώσει.

Πώς μπορεί η διδασκαλία να ενθαρρύνει και να επιτρέψει στους μαθητές να συμμετέχουν ενεργά στις κοινωνίες τους;

Η επιστημονική μέθοδος

Η συλλογιστική και η αιτιολόγηση δεν είναι δυνατές εάν οι μαθητές δεν ενδιαφέρονται. Στην διδακτική είναι κοινά αποδεκτό ότι η ουσία της μάθησης είναι το κίνητρο. Οι μαθητές πρέπει να είναι σε θέση να συνδέσουν το θέμα υπό συζήτηση με την προϋπάρχουσα γνώση και να το βρίσκουν ελκυστικό για τα ενδιαφέροντά τους. Στην μαθησιακή διαδικασία πρέπει να καλλιεργούνται τόσο η γνώση όσο και τα ενδιαφέροντα. Στην εξερεύνηση του κόσμου, η «επιστημονική μέθοδος» έχει εξελιχθεί. Είναι μία βήμα προς βήμα διαδικασία η οποία περιλαμβάνει την Παρατήρηση, το Ερώτημα, την Υπόθεση, το Πείραμα, την Ανάλυση, το Συμπέρασμα και την Επανεκκίνηση. Η λογική και η αιτιολόγηση στη διδασκαλία απαιτούν οι εκπαιδευτικοί να λαμβάνουν υπόψη τα χαρακτηριστικά, τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των μαθητών κατά τον σχεδιασμό ή τη διδασκαλία των μαθημάτων. Το να επιτρέπουμε στους μαθητές να κατακτήσουν την διαδικασία της επιστημονικής έρευνας παρέχει μία καλή πιθανή απάντηση στο μεγάλο «Γιατί» της διδασκαλίας.

Προσέγγιση με προσοχή

Το βασικό στοιχείο της δημοκρατικής ιδιότητας του πολίτη είναι αυτό που αποκαλούμε «κριτική προσέγγιση». Είναι μία διαδικασία που ακολουθεί τα βήματα της επιστημονικής μεθόδου. Χρειάζεται ο πολίτης να ενδιαφέρεται για το κοινό καλό και να είναι εξοικειωμένος με την μέθοδο συλλογής πληροφοριών από διαφορετικές πλευρές πριν διαμορφώσει άποψη για ένα θέμα. Οι μαθητές μπορούν να εκπαιδευτούν στην κριτική σκέψη και κριτική ικανότητα στο σχολείο, απαιτώντας μία ολική σχολική προσέγγιση από την πλευρά των εκπαιδευτικών. Οι μαθητές χρειάζονται πολλές εργασίες και ευκαιρίες μάθησης σε όλο το εύρος των μαθημάτων του αναλυτικού προγράμματος. Η καλή διδασκαλία αλληλεπικαλύπτεται σε μεγάλο βαθμό με την EDC/HRE. Το μοντέλο ικανοτήτων για δημοκρατική κουλτούρα του ΣτΕ περιλαμβάνει δεξιότητες που βασίζονται στην επιστημονική μέθοδο, «Αυτόνομη μάθηση» και «Αναλυτική και κριτική σκέψη». Βλέπε [Ικανότητες Για Δημοκρατική Κουλτούρα](#), σελ. 49.

Μαθησιακό περιβάλλον

Στο σχολείο, οι τάξεις είναι μικρές κοινότητες όπου οι νέοι πολίτες μπορούν να ενδυναμωθούν και να ενθαρρυνθούν για να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο. Η διδασκαλία μπορεί να παρέχει στους νέους τις βασικές δεξιότητες που χρειάζονται για να αναπτύξουν τις ικανότητές τους στην επιστημονική έρευνα, την κριτική σκέψη, τη συμμετοχή και τη λήψη αποφάσεων. Οι μαθητές, οι οποίοι έχουν εμπλουτίσει την εμπειρία τους με τέτοιους τρόπους διδασκαλίας, είναι καλά προετοιμασμένοι για να γίνουν ενεργοί και συμμετοχικοί δημοκρατικοί πολίτες.

Δεν είστε μόνοι

Ίσως δεν είστε εξοικειωμένος με αυτήν την προοπτική του ρόλου σας ως διευθυντής στην ανάπτυξη μίας μαθησιακής κουλτούρας στο σχολείο σας και τα καθήκοντα/εργασίες που σας ζητούνται σας αποθαρρύνουν. Έχουμε πλήρη επίγνωση του εύρους των καθηκόντων και των ευθυνών που έχετε και πόσο χρονοβόρες είναι οι θεσμικές σας υποχρεώσεις. Ωστόσο, μπορούμε να σας διαβεβαιώσουμε ότι δεν είστε μόνοι. Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει μακρά ιστορία στην προώθηση και ανάπτυξη της Εκπαίδευσης για την Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (EDC/HRE), σε μία συνεχή διαδικασία στην οποία συμμετέχουν διευθυντές από σχολεία σε όλη την Ευρώπη. Αν θέλετε να μάθετε περισσότερα για την ιστορία της EDC/HRE, επισκεφθείτε <https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-1/part-1/unit-4/> σε αυτήν την ιστοσελίδα.

Μάθηση

Η εκπαίδευση στις αξίες ενθαρρύνει την αυτοπειθαρχία των μαθητών

Περπατάτε σε έναν διάδρομο του σχολείου και ακούτε θόρυβο από μία αίθουσα. Καταλαβαίνετε ότι το μάθημα είναι εκτός ελέγχου και ο εκπαιδευτικός δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσει την κατάσταση. Κατά τη διάρκεια ή αμέσως μετά το μάθημα, ο εκπαιδευτικός χτυπάει την πόρτα σας και σας ζητά να παρέμβετε. Οι μαθητές, τους οποίους ο εκπαιδευτικός χαρακτηρίζει ως ταραξίες, θα δηλώσουν αθώοι, βάζοντάς σας στην άβολη θέση του «Δικαστή». Σε τέτοια περιστατικά, ο εκπαιδευτικός θα χάσει το σεβασμό των μαθητών.

Αυτό το σενάριο επισημαίνει την αδυναμία του αυταρχικού στυλ σχολικής ηγεσίας: Οι μαθητές αναγκάζονται να υπακούν στους προκαθορισμένους κανόνες και αν δεν το κάνουν, ο εκπαιδευτικός αναμένεται να τους επιβάλει. Αυτό κάνει τους εκπαιδευτικούς να αισθάνονται άβολα, αντιμετωπίζοντας μία μεγάλη πλειοψηφία πιθανών ταραξιών και εχθρών στην τάξη. Ο συνεχής έλεγχος, ο έπαινος και η τιμωρία είναι τα μέσα που έχουν οι εκπαιδευτικοί για την επιβολή της τάξης και της πειθαρχίας.

Η πειθαρχία των μαθητών είναι πράγματι απαραίτητη για την καλή λειτουργία ενός σχολείου. Επιπλέον, το σχολείο είναι το πρώτο ίδρυμα που εισέρχονται τα παιδιά και οι νέοι στη ζωή τους και εδώ οι μαθητές πρέπει να μάθουν να υπακούν στο νόμο, όχι επειδή αναγκάζονται, αλλά επειδή καταλαβαίνουν και εκτιμούν την αναγκαιότητα του κράτους δικαίου. Ωστόσο, ένα σύστημα μόνιμης επιτήρησης και κυρώσεων δεν είναι ούτε εφικτό ούτε επιθυμητό, καθώς ένα τέτοιο σχολείο διδάσκει στους μαθητές μία στάση υπακοής, χωρίς να τους αφήνει περιθώριο να αναλάβουν ευθύνες για την σχολική κοινότητα.

Οι αξίες είναι αόρατες, αλλά εμφανίζονται στη συμπεριφορά ενός ατόμου. Σε μεγάλο βαθμό, η πειθαρχία δεν μπορεί να επιβληθεί, αλλά πρέπει να αναπτυχθεί εκ των έσω. Δεν μπορούμε να κάνουμε κηρύγματα σχετικά με τις αξίες, αλλά πρέπει να τις μαθαίνουμε μέσα από καλά παραδείγματα. Ως πρότυπα, η στάση η δική σας και του προσωπικού είναι καθοριστική για την ανάπτυξη μιας δημοκρατικής σχολικής κοινότητας βασισμένη στις αξίες.

Εάν ρωτήσετε τους μαθητές τι περιμένουν από το σχολείο, οι απαντήσεις τους δείχνουν ότι συχνά αναμένουν περισσότερα από όσα αυτό μπορεί να προσφέρει. Επιθυμούν να περνάνε καλά το χρόνο τους και θέλουν το σχολείο τους να λειτουργεί σωστά, παρόλο που η συμπεριφορά τους μερικές φορές μπορεί να είναι αποδιοργανωτική. Ως εκ τούτου, είναι δυνατόν να πείσουμε τους μαθητές ότι καμία κοινότητα δεν μπορεί να λειτουργήσει χωρίς κανόνες, και ότι αυτό ισχύει και για τις δημοκρατικές κοινότητες. Βλέπε «Επανεξετάζουμε την πειθαρχία και την τάξη από μία δημοκρατική οπτική» <https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-1/part-2/unit-1/chapter-2/lesson-5/>.

Αν οι μαθητές συμεριστούν τις αξίες που προάγουν οι σχολικοί κανόνες, θα είναι πρόθυμοι να τις δεχτούν και να τις εκτιμήσουν. Στις Ικανότητες για δημοκρατική κουλτούρα, που έχει εκδοθεί από το Συμβούλιο της Ευρώπης, οι αξίες αυτές περιλαμβάνουν «την υποστήριξη για το κράτος δικαίου και την ισότιμη και δίκαιη μεταχείριση όλων των πολιτών σύμφωνα με τον νόμο, ως μέσο για την εξασφάλιση της δικαιοσύνης». (περισσότερα: [Ικανότητες Για Δημοκρατική Κουλτούρα](#), σελ. 38, αριθμ. 7).

Οι κανόνες που βασίζονται στις αξίες πρέπει να συζητούνται και να κοινοποιούνται στην τάξη, και εδώ, η EDC / HRE παίζει σημαντικό ρόλο. Το Μεγαλώνουμε δημοκρατικά, βιβλίο II των εγχειριδίων της EDC/HRE για εκπαιδευτικούς, περιγράφει ένα μικρό σχέδιο εργασίας (project) στο οποίο οι μαθητές αξιολογούν τους ισχύοντες σχολικούς κανόνες, προσδιορίζουν τις βασικές αξίες και αρχές, και συζητούν προτάσεις για την αναθεώρηση και τη βελτίωση των κανόνων. Η εικόνα του εξωφύλλου αυτού του βιβλίου, η οποία δείχνει τους μαθητές να υπογράφουν τους σχολικούς κανόνες που θέσπισαν μέσω ψηφοφορίας, τονίζει τη μαθησιακή δυνατότητα αυτού του σχεδίου εργασίας (project), καθώς επιτρέπει στους μαθητές να συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων στο σχολείο. Το θέμα είναι σημαντικό και αποτελεί κομμάτι της πραγματικής σχολικής ζωής. Η εκπαίδευση για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και τις αξίες της δημοκρατικής κουλτούρας είναι εφικτή σε όλες τις ηλικιακές ομάδες. Το Μεγαλώνουμε δημοκρατικά απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας, επομένως το σχέδιο εργασίας (project) για τη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων στο σχολείο μπορεί να προσαρμοστεί και για τους μεγαλύτερους μαθητές. Βλέπε <https://www.living-democracy.com/textbooks/volume-2/unit-5/>

Οι μαθητές γνωρίζουν πάρα πολύ καλά ότι η συμπεριφορά τους θα πρέπει να παρακολουθείται και ότι οι κανόνες θα επιβάλλονται εάν παραβιαστούν. Αυτό παραμένει ως ευθύνη του διευθυντή και του προσωπικού, σύμφωνα με τη σχολική νομοθεσία. Εκείνοι οι μαθητές που έχουν αναπτύξει μια στάση κοινωνικής συνείδησης, «μία αίσθηση λογοδοσίας σε άλλους μέσα στην κοινότητα και αποδοχής ότι είσαι υπόλογος στους άλλους για τις αποφάσεις και τις ενέργειές σου» (περισσότερα: [Ικανότητες Για Δημοκρατική Κουλτούρα](#), σελ. 41), θα δημιουργήσουν λιγότερα ζητήματα πειθαρχίας, καθώς έχουν αναπτύξει αυτοπειθαρχία και μπορούν να αναλάβουν την ευθύνη για τη συμπεριφορά τους.

Μάθηση

Ικανότητες για δημοκρατική κουλτούρα: ένα διάγραμμα

Πηγή: Βλέπε [Ικανότητες Για Δημοκρατική Κουλτούρα](#)

Οι αριθμοί 1 – 7 αναφέρονται στις σημειώσεις

Διάγραμμα των Ικανοτήτων για δημοκρατική κουλτούρα: σημειώσεις

Οι αριθμοί των σελίδων αναφέρονται στο [Ικανότητες για δημοκρατική κουλτούρα](#)

Το συγκεκριμένο διάγραμμα είναι μία προσπάθεια απεικόνισης του εννοιολογικού μοντέλου των ικανοτήτων που χρειάζονται οι πολίτες για να δημιουργήσουν και να συμμετάσχουν σε μία δημοκρατική κουλτούρα (βλέπε σελ. 9). Έχει σχεδιαστεί ένα μοντέλο προσομοίωσης της πραγματικότητας με απλοποιημένο τρόπο, εστιάζοντας σε κάποια βασικά στοιχεία και παραλείποντας πολλά άλλα. Ένας οδικός χάρτης, για παράδειγμα, είναι ένα μοντέλο του οδικού δικτύου σε μία συγκεκριμένη περιοχή, το οποίο είναι χρήσιμο επειδή δεν δείχνει τα υπόλοιπα. Με τον ίδιο τρόπο, το μοντέλο των ικανοτήτων για δημοκρατική κουλτούρα λειτουργεί σαν ένας χάρτης. Δείχνει με ποιον τρόπο η συμπεριφορά μας ως άτομα συνδέεται με τη δημοκρατική κουλτούρα ως σύνολο, και πώς τα σχολεία μπορούν να συνεισφέρουν στην εκπαίδευση των μαθητών για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη.

Το διάγραμμα και οι παρακάτω σημειώσεις έχουν σκοπό να βοηθήσουν τους αναγνώστες του εγχειριδίου Ικανότητες για δημοκρατική κουλτούρα, χωρίς όμως να το αντικαταστήσουν. Προορίζονται για ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση των εκπαιδευτικών και των διευθυντών, ή για ενημέρωση των γονέων και των εξωτερικών εμπλεκόμενων φορέων.

1. Το θεσμικό πλαίσιο της δημοκρατίας (το πολιτικό σύστημα) δεν μπορεί να λειτουργήσει ή να επιβιώσει αν δεν υποστηρίζεται από μία δημοκρατική κουλτούρα που ασπάζονται όλοι οι πολίτες. Σε μία τέτοια κουλτούρα δημοκρατίας, οι πολίτες δεσμεύονται να τηρούν το κράτος δικαίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα και να επιλύουν δημοσίως τα ζητήματα γενικού ενδιαφέροντος. Είναι πεπεισμένοι ότι οι συγκρούσεις πρέπει να επιλύονται ειρηνικά και αναγνωρίζουν και σέβονται την ετερότητα στην κοινωνία. Οι πολίτες είναι πρόθυμοι να εκφράσουν τις απόψεις τους, καθώς και να ακούσουν τις απόψεις των άλλων. Δεσμεύονται σε μία διαδικασία λήψης αποφάσεων με βάση την πλειοψηφία, καθώς και στην προστασία των μειονοτήτων και των δικαιωμάτων τους. Είναι πρόθυμοι να συμμετέχουν σε διάλογο ξεπερνώντας πολιτισμικές διαφορές (βλέπε σελ. 15). Οι θεσμικές δομές της δημοκρατίας και η κουλτούρα της δημοκρατίας είναι «εγγενώς αλληλοεξαρτώμενες» (σελ.15), πράγμα που σημαίνει ότι κανένας τομέας δεν είναι αυτοσυντηρούμενος αν δεν υποστηρίζεται από τον άλλο. Η δύναμη της δημοκρατικής κουλτούρας δεν εξαρτάται μόνο από πολίτες με ικανότητες, αλλά και από τον βαθμό που τα παραπάνω βασικά στοιχεία είναι κοινά χωρίς να αμφισβητούνται ή να υπάρχουν διαφωνίες (βλέπε σημείωση 6).
2. Όταν οι πολίτες συμμετέχουν σε συζητήσεις και στη λήψη αποφάσεων, συναντούν άτομα με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο. Επομένως, ο διαπολιτισμικός διάλογος μεταξύ των πολιτών είναι το σήμα κατατεθέν των διαπολιτισμικά ποικίλων δημοκρατικών κοινωνιών. Οι πολίτες που είναι πρόθυμοι να συμμετέχουν σε διάλογο ξεπερνώντας πολιτισμικές διαφορές συμπεριφέρονται ο ένας στον άλλο ως δημοκρατικά ίσοι. Ο διαπολιτισμικός διάλογος πρέπει να ενσωματωθεί σε μία κουλτούρα δημοκρατίας και αντίστροφα, μία δημοκρατική κουλτούρα δεν μπορεί να αναπτυχθεί χωρίς έναν διαπολιτισμικό διάλογο. Η δημοκρατική κουλτούρα και ο διαπολιτισμικός διάλογος είναι «εγγενώς αλληλοεξαρτώμενα» (σελ. 15), συνδέοντας το μακρο-επίπεδο της κοινωνίας με το μικρο-επίπεδο της επικοινωνίας μεταξύ των ατόμων. Η ιδέα αυτή συνοψίζεται στο λογότυπο της ιστοσελίδας, Living Democracy.
3. Απαραίτητη προϋπόθεση της δημοκρατικής κουλτούρας και του διαπολιτισμικού διαλόγου είναι οι πολίτες με ικανότητες, αλλά μόνο οι ικανότες δεν επαρκούν. Η επίδραση των πολιτικών θεσμών σε μακρο-επίπεδο είναι καίριας σημασίας: «...ανάλογα με τη διαμόρφωσή τους, οι θεσμικές ρυθμίσεις μπορούν να επιτρέψουν, να διοχετεύουν, να περιορίζουν ή παρεμποδίζουν τους τρόπους με τους οποίους οι πολίτες ασκούν τις δημοκρατικές και διαπολιτισμικές ικανότητές τους.» (σελ. 17) Για παράδειγμα, οι πολίτες που μπορούν και θέλουν να συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων χρειάζονται πρόσβαση σε μη λογοκριμένα μέσα ενημέρωσης, και χρειάζονται δίαυλους μέσω των οποίων μπορούν να επικοινωνούν μεταξύ τους και με τους φορείς χάραξης πολιτικής.
4. Υπάρχει μία δεύτερη ομάδα παραγόντων σε μακρο-επίπεδο που μπορεί να παράγει «συστηματικές μορφές μειονεκτημάτων και διακρίσεων» (σελ. 18), έτσι πολίτες που έχουν δημοκρατικές και διαπολιτισμικές ικανότητες στον ίδιο βαθμό, δεν έχουν τις ίδιες ευκαιρίες για την άσκησή τους και για συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων. Η κοινωνική ανισότητα μπορεί να οφείλεται στην άνιση κατανομή του εισοδήματος, του διαθέσιμου χρόνου, της πρόσβασης σε δίκτυα πληροφόρησης και επικοινωνιών και των ενεργειακών πόρων. Η άνιση κατανομή των πόρων εντός των κοινωνιών συνδέεται με το οικονομικό σύστημα (π.χ. άνιση αμοιβή, ανεργία, δύναμη των πολυεθνικών επιχειρήσεων) και/ή το πολιτικό

σύστημα. Οι διαχωρισμοί μεταξύ προνομιούχων και μη ομάδων μπορεί να οδηγήσουν σε ζητήματα φυλετικής ανισότητας, φτώχειας, μετανάστευσης, εκπαίδευσης ή ελέγχου της εξουσίας. «Η συστηματική περιθωριοποίηση και ο αποκλεισμός από τις δημοκρατικές διαδικασίες και τις διαπολιτισμικές ανταλλαγές» (σελ. 18) μπορούν να αποδυναμώσουν πολλούς πολίτες να συμμετέχουν επί ίσοις όροις, ανεξάρτητα από τα επίπεδα των ικανοτήτων τους, με αποτέλεσμα «την πολιτική απομάκρυνση και αποξένωση τους» (ό.π.).

5. Η κοινωνική ανισότητα, εάν δεν αντιμετωπιστεί επαρκώς, μπορεί να θεωρηθεί άδικη και μπορεί να απειλήσει τη δημοκρατική κουλτούρα και τη νομιμότητα του θεσμικού πλαισίου της δημοκρατίας. Επομένως, είναι σημαντικό στις δημοκρατικές κοινωνίες να αντιμετωπιστούν τα ζητήματα κοινωνικής ανισότητας και αποκλεισμού για να διασφαλιστεί «πραγματική ισότητα συνθηκών» (ό.π.) για όλους τους πολίτες. Ωστόσο, είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι η κατανομητική δικαιοσύνη, ή τα ανθρώπινα και τα ατομικά δικαιώματα είναι ιστορικά επιτεύγματα που λαμβάνουν χώρα σε μία μακρά χρονική περίοδο, όπως δείχνει και ο αγώνας για το γενικό δικαίωμα ψήφου και τα δικαιώματα των γυναικών σε όλη την Ευρώπη. Τα ανθρώπινα δικαιώματα και η δημοκρατική συμμετοχή έχουν αναπτυχθεί μέσα σε μία μακρά, σε εξέλιξη διαδικασία. Η δέσμευση ικανών πολιτών είναι επομένως σημαντική για να διασφαλιστεί ότι όλα τα μέλη της κοινωνίας, ανεξάρτητα από την κοινωνική τους θέση, απολαμβάνουν αναγνώριση και ίσες ευκαιρίες συμμετοχής.
6. Η έννοια της κουλτούρας: «Κάθε δεδομένη κουλτούρα μπορεί να ερμηνευθεί ως έχουσα τρεις βασικές πτυχές: τα υλικά μέσα που χρησιμοποιούνται από τα μέλη της ομάδας (π.χ. εργαλεία, τρόφιμα, ρούχα, κλπ.), τους κοινωνικά κοινούς πόρους της ομάδας (π.χ. γλώσσα, θρησκεία, κανόνες κοινωνικής συμπεριφοράς, κλπ.), καθώς και τους υποκειμενικούς πόρους που χρησιμοποιούνται από μεμονωμένα μέλη της ομάδας (π.χ. αξίες, στάσεις, πεποιθήσεις και πρακτικές που τα μέλη της ομάδας συνήθως χρησιμοποιούν ως πλαίσιο αναφοράς για την κατανόηση και τη συσχέτισή τους με τον κόσμο). Η κουλτούρα της ομάδας είναι ένα πράγμα σύνθετο που σχηματίζεται και από τις τρεις πτυχές – αποτελείται από ένα δίκτυο των υλικών, κοινωνικών και υποκειμενικών πόρων.» (σελ. 19) Ωστόσο, οι πολιτισμικές ομάδες είναι ετερογενείς στο εσωτερικό τους. Οι κουλτούρες και οι νόρμες αμφισβητούνται και αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου. Τα μεμονωμένα μέλη μίας πολιτισμικής ομάδας κάνουν τις επιλογές τους υιοθετώντας ορισμένα πολιτισμικά στοιχεία και απορρίπτοντας άλλα.

Κάθε κοινωνική ομάδα μπορεί να έχει την ξεχωριστή κουλτούρα της. Οι ομάδες αυτές περιλαμβάνουν έθνη, εθνοτικές ή θρησκευτικές ομάδες, πόλεις, γειτονίες, εργατικές οργανώσεις, επαγγελματίες, ΛΟΑΤ κοινότητα, ομάδες ατόμων με αναπηρία, ηλικιακές ομάδες, και οικογένειες. Επομένως, οι κοινωνίες έχουν πολιτισμική ποικιλία, άτομα που ανήκουν ταυτόχρονα σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες και συμμετέχουν σε διαφορετικές, ξεχωριστά μοναδικές πολιτισμικές ομάδες. Τα άτομα μέσα σε μία πολιτισμική ομάδα διαφέρουν ως προς την πολιτισμική θέση, και γι' αυτό αμφισβητούνται τα πολιτισμικά στοιχεία μέσα σε αυτές τις ομάδες.

Σε κάθε περίπτωση στην οποία αλληλεπιδρούν οι άνθρωποι μεταξύ τους, μπορεί να αντιλαμβάνονται διαφορές στην κουλτούρα του άλλου ατόμου ή ομάδας, καθώς «κάθε διαπροσωπική κατάσταση είναι δυνητικά μία διαπολιτισμική κατάσταση» (σελ. 20). Το πλαίσιο αναφοράς μας μπορεί τότε να αλλάξει από ατομικό και διαπροσωπικό σε διαπολιτισμικό, που σημαίνει ότι αντιλαμβανόμαστε τους άλλους ως μέλη μίας κοινωνικής ομάδας και όχι ως άτομα. Τέτοιες διαπολιτισμικές καταστάσεις μπορεί να προκύψουν όταν συναντάμε ανθρώπους από διαφορετικές χώρες ή εθνοτικές ομάδες, διαφορετικής πίστης, φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού ή κοινωνικής τάξης, ή όταν παρατηρούμε διαφορές στην εκπαίδευση. Ο διαπολιτισμικός διάλογος έχει τη δυνατότητα να χτίσει γέφυρες μεταξύ των πολιτισμικών ομάδων, υπό την προϋπόθεση ότι θα τεθεί σε εφαρμογή «μία ανοικτή ανταλλαγή απόψεων, με βάση την αμοιβαία κατανόηση και τον σεβασμό μεταξύ ατόμων ή ομάδων που τα ίδια αντιλαμβάνονται τους εαυτούς τους ως έχοντα διαφορετικές πολιτισμικές σχέσεις το ένα από το άλλο.» (σελ. 20).

Ο διαπολιτισμικός διάλογος είναι υψίστης σημασίας για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής σε πολιτισμικά ποικίλες δημοκρατικές κοινωνίες. Ωστόσο, αν οι πολιτισμικές ομάδες αντιλαμβάνονται η μία την άλλη ως εχθρό, για παράδειγμα λόγω ένοπλης σύγκρουσης στο παρελθόν, ή μία πολιτισμική ομάδα θεωρείται ότι απολαμβάνει προνόμια σε βάρος της άλλης, ο διαπολιτισμικός διάλογος μπορεί να αποδειχθεί πολύ δύσκολος, απαιτώντας ένα υψηλό επίπεδο διαπολιτισμικής ικανότητας, ενσυναίσθησης, προσωπικής δύναμης και θάρρους (βλέπε σελ. 21).

7. Η έννοια της ικανότητας και των ικανοτήτων: (σελ. 23) Στο μοντέλο των ικανοτήτων για δημοκρατική κουλτούρα, η έννοια των ικανοτήτων (στον πληθυντικό) αναφέρεται στους «ψυχολογικούς πόρους» ενός ατόμου – τις αξίες, τις στάσεις, τις δεξιότητες, τη γνώση και/ή την κριτική κατανόηση. Μπορεί να φανταζόμαστε ότι αυτοί οι πόροι μοιάζουν με μία μεγάλη εργαλειοθήκη με μία μεγάλη ποικιλία νοητικών και ψυχολογικών εργαλείων. Η ικανότητα (στον ενικό) αναφέρεται στην προθυμία και την ικανότητα ενός ατόμου να χρησιμοποιήσει αυτές τις ικανότητες, ή τα εργαλεία, όπως κρίνεται κατάλληλο σε μία δεδομένη κατάσταση, ή στην αντιμετώπιση ενός προβλήματος. Η έννοια της ικανότητας αντιπροσωπεύει μία «δυναμική διαδικασία» (σελ. 24) κατά την οποία ένα άτομο επιλέγει, ενεργοποιεί, οργανώνει και συντονίζει τους ψυχολογικούς πόρους (ικανότητες) σε μία δεδομένη κατάσταση, και παρακολουθεί και προσαρμόζει την ανάπτυξη των ικανοτήτων ανάλογα με τις ενδεχόμενες συνθήκες. Οι ικανότητες χρησιμοποιούνται σε ομάδες και όχι χωριστά. Η ικανότητα και οι ικανότητες είναι αόρατες και προσβάσιμες μόνο μέσω θεωριών και μοντέλων. Είναι ορατές στη συμπεριφορά ενός ατόμου, δηλαδή τι κάνει, σκέφτεται, λέει, ή πώς αλληλεπιδρά με τους άλλους. Επομένως, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αξιολογούν το επίπεδο ανάπτυξης των ικανοτήτων των μαθητών, παρατηρώντας τη συμπεριφορά τους σε δημοκρατικές ή διαπολιτισμικές καταστάσεις. Το εγχειρίδιο του μοντέλου των ικανοτήτων για δημοκρατική κουλτούρα περιγράφει τρία παραδείγματα που δείχνουν πώς κινητοποιούνται οι ομάδες των ικανοτήτων σε ορισμένες περιπτώσεις: τον διαπολιτισμικό διάλογο, την αντίθεση στη ρητορική του μίσους, και τη συμμετοχή σε πολιτική αντιπαράθεση (debate) (βλέπε σελ. 24).
8. Προκειμένου να ενδυναμώσουμε τους μελλοντικούς πολίτες να συμμετέχουν σε μία δημοκρατική κουλτούρα σε μακρο-επίπεδο, τα παιδιά και οι νέοι πρέπει να μάθουν και να ασκήσουν τις ικανότητες για δημοκρατική κουλτούρα και διαπολιτισμικό διάλογο σε κοινωνικό μικρο-επίπεδο, στη σχολική κοινότητα (βλέπε σελ. 16). Απαιτείται από το σχολείο να υιοθετήσει την Εκπαίδευση για τη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (EDC/HRE) ως μία ολική σχολική προσέγγιση, που σημαίνει διδασκαλία και μάθηση σχετικά με, μέσω, και για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα – η δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν μάθημα στην τάξη («σχετικά με»), μία παιδαγωγική κατευθυντήρια γραμμή για όλο το σχολείο («μέσω»), και προετοιμασία για συμμετοχή μέσω πρακτικής άσκησης στο σχολείο («για»). Για μία πληρέστερη αναφορά στις τρεις διαστάσεις της EDC/HRE, βλέπε <https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-1/part-1/unit-3/chapter-1/>. Οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές πρέπει να αποκτήσουν ικανότητες για δημοκρατική κουλτούρα και να τις ασκούν στο σχολείο για να λειτουργούν ως πρότυπα για τους μαθητές τους. Η ετερότητα της κοινωνίας αντικατοπτρίζεται στην σχολική κοινότητα και την τάξη, έτσι ώστε ο διαπροσωπικός διάλογος μεταξύ των εκπαιδευτικών και των μαθητών, και μεταξύ των μαθητών, πάντα περιλαμβάνει τη διάσταση του διαπολιτισμικού διαλόγου. Η μάθηση για τη δημοκρατική κουλτούρα δεν αρκεί για να αλλάξει προς το καλύτερο σε μακρο-επίπεδο όλη την κοινωνία, αν δεν έχει ικανούς πολίτες.

Μάθηση

Σύνδεση των μαθημάτων με την πραγματική ζωή

Η λειτουργία ενός σχολείου είναι ένα απαιτητικό έργο για έναν διευθυντή, και απαιτεί να έχετε μια σαφή ιδέα για τους βασικούς θεσμικούς σας στόχους. Υπάρχουν αποτελεσματικοί τρόποι για να συνδέσετε τα διάφορα ζητήματα και μικρά βήματα, σαν κομμάτια ενός παζλ, σε μια μεγάλη εικόνα. Έχοντας αυτή τη μεγάλη εικόνα στο μυαλό σας, συχνά θα σας βοηθά να είστε προετοιμασμένοι για εκπλήξεις, κυρίως ανεπιθύμητες, πριν αυτές συμβούν.

«Η δημοκρατική συμμετοχή των μαθητών θα πρέπει να περιορίζεται στα μαθητικά συμβούλια και να ασχολείται με τις δραστηριότητες στο σχολείο, αλλά όχι στην τάξη. Τα μαθήματα είναι πολύ σημαντικά για να παρεμβαίνουν οι μαθητές.»

Αυτή η άποψη είναι συνηθισμένη στα σχολεία, και τα άτομα που την υποστηρίζουν αναμένουν ότι οι μαθητές απλώς θα συμμορφωθούν με αυτή, υπακούοντας στους κανόνες του σχολείου και τις οδηγίες του προσωπικού. Από την άλλη πλευρά όμως, περιμένουμε από τους μαθητές να προετοιμαστούν για το ρόλο τους ως ενήλικοι πολίτες σε μια δημοκρατική κοινότητα. Πιστεύουμε πραγματικά ότι οι μαθητές θα αναπτυχθούν με κάποιον τρόπο σε δημοκρατικούς πολίτες από μόνοι τους, πηγαίνοντας απλά στο σχολείο για κάποια χρόνια;

«Θα το χρειαστώ ποτέ αυτό στη ζωή μου; - στον πραγματικό κόσμο εκεί έξω; Γιατί το χρειάζομαι;» Ερωτήματα σαν αυτά δείχνουν το χάσμα μεταξύ του χρόνου που περνούν οι μαθητές εντός κι εκτός της τάξης. Οι μαθητές δεν θα αποδεχθούν το επιχείρημα ότι ένα μάθημα είναι χρήσιμο επειδή έχει οριστεί στο αναλυτικό πρόγραμμα από το Υπουργείο, ή επειδή το λέει ο εκπαιδευτικός, ή επειδή τους προετοιμάζει για τις εξετάσεις. Αντιθέτως, τέτοια ερωτήματα υπενθυμίζουν στους εκπαιδευτικούς με τι σχετίζεται η διδακτική: Πρέπει να είναι σε θέση να εξηγήσουν τις επιλογές των θεμάτων και των μαθησιακών στόχων, λαμβάνοντας υπόψη ότι κάτι γίνεται ενδιαφέρον εάν συνδεθεί με την πραγματική ζωή και με ό,τι γνωρίζουν ήδη οι μαθητές.

Αν θέλετε να συζητήσετε το συγκεκριμένο θέμα με τους εκπαιδευτικούς του σχολείου σας, θα σας βοηθήσει το παρακάτω υλικό:

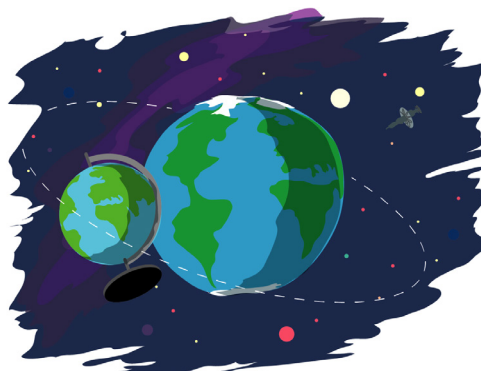
Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να κάνουν μικρά βήματα αν επιθυμούν να ανταποκριθούν στις μαθησιακές ανάγκες των μαθητών, αλλά θα πρέπει να το τολμήσουν:

<https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-1/part-2/unit-1/chapter-2/lesson-7/>

Οι εκπαιδευτικοί, που επιθυμούν να αναλογιστούν σχετικά με τις διδακτικές επιλογές τους, θα βρουν υποστήριξη εδώ:

<https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-1/part-2/unit-2/>

Η δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη μπορεί να διδαχθεί στο σχολείο μέσω της εμπειρίας και του αναστοχασμού. Η εκπαίδευση για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και τα ανθρώπινα δικαιώματα (EDC/HRE), τόσο ως μάθημα στην τάξη όσο και ως ολική σχολική προσέγγιση, δείχνει πολλούς τρόπους για τη σύνδεση των μαθημάτων με τον πραγματικό κόσμο, και ιδιαίτερα με τη ζωή στο σχολείο. Η EDC/HRE προτείνει διαφορετικές προσεγγίσεις που ταιριάζουν σε διαφορετικά στυλ διδασκαλίας. Για τους εκπαιδευτικούς που προτιμούν τη δασκαλοκεντρική διδασκαλία, η EDC/HRE προσφέρει ασκήσεις και παραδείγματα σχετικά με την εμπειρία των μαθητών. Οι εκπαιδευτικοί που ενδιαφέρονται για μοντέλα συνεργατικής και εργασιοκεντρικής μάθησης θα βρουν άφθονο υλικό στα εγχειρίδια της EDC/HRE (<https://www.living-democracy.com/el/teachers/>).

Μάθηση

Η αξιολόγηση είναι κάτι περισσότερο από διαγωνίσματα και ελέγχους βαθμολογίας

Η αξιολόγηση φαίνεται σαν το τέλος ενός αγώνα δρόμου, σαν τον χτύπο της καρδιάς ενός οργανισμού. Η χρήση της μπορεί να κάνει εφιαλτικό τον ρόλο σας ως διευθυντή ή μπορεί να σας προσφέρει ένα χρήσιμο εργαλείο. Όπως σχεδόν τα πάντα στο σχολείο, είναι ένα ζήτημα που χρειάζεται μεγάλη προσοχή αρκετό καιρό πριν τις τελικές εξετάσεις.

Το διαγώνισμα δεν είναι αξιολόγηση

Ο εκπαιδευτικός μπαίνει στην τάξη. Παρουσιάζει κάποιο θέμα, τονίζει τα σημαντικά σημεία και παραμέτρους του, εξηγεί ό,τι πιστεύει ότι χρειάζεται και δίνει ένα ή δύο παραδείγματα. Ο μαθητής ακούει και ακολουθεί το ρυθμό του εκπαιδευτικού. Πηγαίνει στο σπίτι, βρίσκει το θέμα στο βιβλίο, διαβάζει σχετικά με αυτό, υπογραμμίζει τα σημαντικά σημεία, θυμάται την εξήγηση και επιλύει μία ή δύο ασκήσεις. Στο επόμενο μάθημα, ο εκπαιδευτικός ζητά από τον μαθητή να επαναλάβει μέρος του προηγούμενου μαθήματος. Στο τέλος, διατυπώνει ερωτήσεις σχετικά με ολόκληρη την ενότητα και περιμένει να απαντηθούν γραπτώς. Κάποιος μου δίνει κάτι, ασχολούμαι με αυτό, το δίνω πίσω. Εκείνος το ελέγχει ως προς την ορθότητα και ανάλογα με τα κομμάτια που λείπουν, αφαιρεί τους αντίστοιχους βαθμούς.

Πρόκειται για μια συνοπτική αξιολόγηση, που εστιάζει στα μαθησιακά επιτεύγματα, την οποία όλοι γνωρίζουμε μέσα από τα διαγωνίσματα και τη βαθμολόγηση. Αυτό το είδος αξιολόγησης είναι υποχρεωτικό στα σχολικά μας συστήματα για την απονομή βεβαιώσεων και πτυχίων. Είναι επίσης ένας τρόπος ελέγχου, αλλά όχι αξιολόγησης, καθώς μετράει την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας ως τρόπο μετασχηματισμού και διάδοσης πληροφοριών.

Τα διαγωνίσματα και οι έλεγχοι βαθμολογίας έχουν σοβαρές αδυναμίες. Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι συχνά είτε υπερβολικά ασαφή, επομένως δεν μπορούν να αποδώσουν τα αποτελέσματα μόνο με μετρήσεις, ή είναι υπερβολικά αυστηρά, ώστε να μην μπορούν να συμπεριλάβουν την ποικιλομορφία των δυνατών σημείων και των αδυναμιών των μαθητών. Εάν εξετάσουμε επίσης την υποκειμενικότητα του ατόμου που κρίνει την επίδοση των μαθητών, τότε το ίδιο επίτευγμα μπορεί να λάβει τελείως διαφορετικούς βαθμούς και η ανατροφοδότησή τους για τον μαθητή θα είναι σχεδόν άχρηστη.

Διαμορφωτική και προγνωστική αξιολόγηση.

Όχι μόνο στην EDC / HRE, αλλά και στην καλή διδασκαλία γενικά, η αξιολόγηση εξετάζει επίσης τους μεμονωμένους μαθητές και τις διαδικασίες μάθησης (διαμορφωτική αξιολόγηση) και ποια αποτελέσματα μπορούν να αναμένονται (προγνωστική εκτίμηση). Αυτές οι μορφές αξιολόγησης αντικατοπτρίζουν τις προσωπικότητες, τα δυνατά σημεία και τις μαθησιακές ανάγκες των μαθητών.

Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι εργαλεία που βοηθούν στην ανάλυση, και όχι στην διόρθωση, των λαθών του κάθε μαθητή. Οι εκπαιδευτικοί συζητούν με τους μαθητές για το πώς να ξεπεράσουν τις δυσκολίες τους, και οι μαθητές αναλαμβάνουν την ευθύνη για την μαθησιακή τους πρόοδο. Με τον τρόπο αυτό, η διαμορφωτική και η προγνωστική αξιολόγηση συνδέουν τη διδασκαλία και τη μάθηση με τις δημοκρατικές αξίες, επιτρέποντας και ενθαρρύνοντας τους μαθητές να συμμετέχουν στη δημοκρατία, και να επιτύχουν στις επόμενες σπουδές τους.

Για μία πιο λεπτομερή περιγραφή της συνοπτικής, διαμορφωτικής και προγνωστικής αξιολόγησης, βλέπε <https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-1/part-2/unit-5/chapter-2/lesson-3/>.

Μοιραζόμαστε τα κριτήρια αξιολόγησης με τους μαθητές

Η αξιολόγηση θα πρέπει να αποτελεί μέρος του δημοκρατικού ήθους ενός σχολείου. Επομένως, σε μια συνοπτική αξιολόγηση, τα κριτήρια πρέπει να είναι δίκαια και σαφή στους μαθητές. Αυτό δεν εξυπηρετεί μόνο την εκπαίδευση για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά αποτελεί επίσης προϋπόθεση για την καλή διδασκαλία - σε όλα τα μαθήματα. Επιπλέον, εσείς και το προσωπικό του σχολείου σας θα πρέπει να συζητήσετε και να συμφωνήσετε το πεδίο της αξιολόγησης. Για παράδειγμα, εστιάζει αποκλειστικά στις γνώσεις και τις δεξιότητες, ή περιλαμβάνει επίσης τις στάσεις και τις αξίες;

Αυτοαξιολόγηση των εκπαιδευτικών

Οι εκπαιδευτικοί δεν μπορούν να ξεφύγουν από τις ατομικές τους αντιλήψεις και το πώς αυτές επηρεάζουν την αξιολόγηση των μαθητών τους. Έτσι, πρέπει να γνωρίζουν ότι οι διαφορές στην αξιολόγηση από τον έναν εκπαιδευτικό στον άλλο μπορεί να είναι άδικες για τον μαθητή. Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει συνεχώς να σκέφτονται τις διαδικασίες με τις οποίες αξιολογούν, κάτι που μπορεί να επιτευχθεί μέσω της επιτήρησης από συναδέλφους και της αμοιβαίας ανατροφοδότησης. Μια άλλη μέθοδος είναι να ακούνε ανατροφοδότηση από τους μαθητές. Μια τρίτη προσέγγιση είναι η αυτοαξιολόγηση. Το πρώτο βιβλίο των εγχειριδίων της EDC/HR για τους εκπαιδευτικούς, Εκπαιδευόμαστε και εκπαιδεύουμε για την δημοκρατία, περιλαμβάνει ένα ολόκληρο κεφάλαιο για την αξιολόγηση των μαθητών, των εκπαιδευτικών και των σχολείων, <https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-1/part-2/unit-5/>, και περιλαμβάνει επίσης μία λίστα ελέγχου για την αυτοαξιολόγηση των εκπαιδευτικών: <https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-1/part-2/unit-5/chapter-2/lesson-8/>

Μάθηση
Γνώση και κατανόηση των διαφόρων ειδών ετερότητας στο σχολείο

Η ποικιλομορφία μεταξύ των μαθητών σας αποτελεί μια μεγάλη πρόκληση για το σχολείο σας. Αν το θέμα δεν αντιμετωπιστεί κατάλληλα, μπορεί να επηρεάσει τα επιτεύγματα των μαθητών και την κοινωνική τους θέση στην ενήλικη ζωή. Παροχή ίσων ευκαιριών επιτυχίας στο σχολείο σε κάθε μαθητή σημαίνει κατανόηση των μαθησιακών του αναγκών και κάλυψη αυτών ατομικά. Δικαιοσύνη στην εκπαίδευση δεν σημαίνει να δίνουμε σε όλους το ίδιο, αλλά να τους προσφέρουμε αυτό που χρειάζονται.

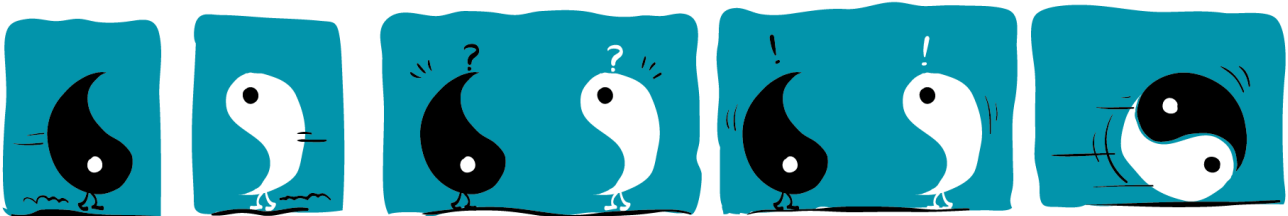
Αλλά πώς μπορείτε εσείς, ως διευθυντής, να ασχοληθείτε με την ετερότητα στο σχολείο σας χωρίς εξειδικευμένο προσωπικό και χωρίς χρόνο να μάθετε γι' αυτήν; Ένας τρόπος είναι να ασχοληθείτε με κάθε περίπτωση όταν έρχεται στο γραφείο σας. Ένας άλλος τρόπος είναι να προετοιμάσετε το εκπαιδευτικό προσωπικό ώστε να είναι ευαισθητοποιημένο σχετικά με την ποικιλομορφία.

Όταν αναφερόμαστε στη διαφορετικότητα στο σχολείο, εννοούμε συνήθως τις πολιτισμικές διαφορές μεταξύ των μαθητών. Θεωρείται ευρέως ότι η ποικιλομορφία επηρεάζει κυρίως τα σχολεία με πολυπολιτισμικό υπόβαθρο μεταξύ των μαθητών.

Η υπόθεση αυτή έχει αποδειχθεί λανθασμένη. Οι έρευνες έχουν δείξει ότι συνήθως υπάρχουν περισσότερες διαφορές μεταξύ των μαθητών που φέρουν την «ίδια» πολιτισμική ταυτότητα παρά αυτών με «διαφορετική». Η σχολική ετερότητα δεν αποτελεί κατά κύριο λόγο θέμα κουλτούρας ή εθνικότητας. Σε κάθε πολιτισμική ή εθνοτική ομάδα μαθητών, θα βρούμε μαθητές με υψηλές ή χαμηλές επιδόσεις και με διαφορετικές μαθησιακές ανάγκες.

Για να μπορεί το προσωπικό να διαχειριστεί αυτή την ετερότητα στο σχολείο, θα πρέπει να είναι ενήμερο και δεκτικό στην ποικιλομορφία των μαθητών ως προς τον χαρακτήρα, τον τρόπο μάθησης, το φύλο, την ηλικιακή ομάδα, τις αναπτυξιακές ανάγκες, κλπ.

Παρόλο που επιθυμούμε να γνωρίζουμε το ατομικό προφίλ κάθε μαθητή, κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό. Τα σχολεία δεν διαθέτουν εξειδικευμένο προσωπικό για μία τέτοια εργασία, και οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές δεν έχουν χρόνο για αυτή. Η σχολική κουλτούρα όμως θα πρέπει να ενθαρρύνει το άνοιγμα στην ετερότητα, έτσι ώστε οι εκπαιδευτικοί να μπορούν να λαμβάνουν υπόψη την ποικιλομορφία στις τάξεις τους τόσο κατά τον προγραμματισμό των μαθημάτων και τη διδασκαλία τους όσο και κατά την αξιολόγηση των μαθητών τους.

Μάθηση

Το σχολείο ως μία μαθησιακή κοινότητα

Δραστηριότητα 1

Αυτό είναι που μου αρέσει

Βασισμένη στο Living Democracy βιβλίο II, *Μεγαλώνουμε δημοκρατικά*, σελ. 18, 113·

<https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-2/unit-1/lesson-1/>

<https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-2/students-manual-10/student-handout-1/student-handout-2/>

Αυτή η άσκηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί στα πλαίσια μιας επιμόρφωσης εντός του σχολείου για όλο το προσωπικό ή για μικρότερες ομάδες εκπαιδευτικών. Στον απολογισμό μπορεί να προκύψουν ερωτήματα ή προτάσεις για περαιτέρω θέματα πάνω στην ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση των εκπαιδευτικών. Εάν συμμετέχουν περισσότεροι από 30 εκπαιδευτικοί, προτείνουμε τη δημιουργία υποομάδων που θα μοιράζονται τα αποτελέσματά τους σε επόμενη συνάντηση της ολομέλειας.

Μαθησιακοί στόχοι	Οι εκπαιδευτικοί ανακαλύπτουν τις κοινές ικανότητες και γνώσεις τους για τη διδασκαλία.
Εργασίες	Οι εκπαιδευτικοί περιγράφουν τις προτιμήσεις και τις επιλογές τους στη διδασκαλία σε τέσσερις κατηγορίες. Μοιράζονται τις απαντήσεις τους με τους άλλους εκπαιδευτικούς και αναστοχάζονται πάνω σε αυτές.
Υλικά	Χαρτιά και στυλό, αντίγραφα του φυλλαδίου («Τι μου αρέσει και τι κάνω στη διδασκαλία»)
Μέθοδοι	Ατομική και ομαδική εργασία, συζήτηση σε ολομέλεια.

1. Εισάγετε την ομάδα στην ερώτηση: Ποια διαφορετικά στυλ διδασκαλίας γνωρίζω;
2. Μετά από έναν πρώτο καταιγισμό ιδεών και μία γρήγορη συλλογή απαντήσεων, μοιράζετε το φύλλο εργασίας στους συμμετέχοντες, οι οποίοι το δουλεύουν σε δύο στάδια:
 - Σημειώνουν τις απαντήσεις τους στις τέσσερις κατηγορίες, στο πάνω μέρος του φύλλου εργασίας.
 - Στη συνέχεια, περιφέρονται, συζητώντας τις προτιμήσεις και τις επιλογές τους με πέντε συναδέλφους και γράφουν τις απαντήσεις τους στο κάτω μέρος του φύλλου εργασίας.
3. Στην ολομέλεια, οι εκπαιδευτικοί κάθονται σε έναν κύκλο. Μπορείτε να κατευθύνετε την ανατροφοδότησή τους με τις ακόλουθες ερωτήσεις:
 - Πώς βρίσκετε τις απαντήσεις των συναδέλφων σας; Σας ξάφνιασαν;
 - Βλέπετε κοινά στοιχεία σε αυτά που αρέσουν στους συναδέλφους σας να κάνουν, αλλά δεν κάνουν;
 - Τι συμβαίνει αν κάποιος δεν γνωρίζει τα πράγματα που σου αρέσει να κάνεις και τα οποία κάνεις;
 - Τι συμβαίνει αν κάποιος δεν γνωρίζει για τα πράγματα που δεν σου αρέσει να κάνεις αλλά τα κάνεις;
 - Ποιο είναι το πιθανό πρακτικό αποτέλεσμα αυτής της δραστηριότητας;

Δραστηριότητα 2

Αναλαμβάνοντας δράση για το σχολείο ως μαθησιακή κοινότητα

Το Βιβλίο Ι των εγχειριδίων για εκπαιδευτικούς στην EDC/HRE, Εκπαιδευόμαστε και εκπαιδεύουμε για τη δημοκρατία, σελ. 85 - 94, περιλαμβάνει ένα κεφάλαιο Κατευθύνουμε τις διαδικασίες μάθησης και επιλέγουμε μορφές διδασκαλίας. Είναι ένα χρήσιμο θεωρητικό και πρακτικό εργαλείο για όσους θέλουν να αναπτύξουν το σχολείο ως μία μαθησιακή κοινότητα. Ο Φάκελος εργασίας 3 (σελ. 91), Επιλέγουμε επαρκείς μορφές διδασκαλίας και μάθησης, περιέχει βασικά ερωτήματα σχετικά με το θέμα: <https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-1/part-2/unit-4/chapter-2/lesson-3/>

Κάθε εκπαιδευτικός παίρνει ένα αντίγραφο του φακέλου εργασίας 3.

1. Ατομική εργασία. Κάθε εκπαιδευτικός μελετάει το φάκελο εργασίας και επιλέγει τρεις ερωτήσεις που του/της φαίνονται ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες.
2. Ομαδική εργασία. Οι εκπαιδευτικοί μοιράζονται τα αποτελέσματά τους και συμφωνούν σε τρεις ερωτήσεις.
3. Ομαδική εργασία. Αφού απαντήσουν τις ερωτήσεις που έχουν επιλέξει, οι εκπαιδευτικοί δημιουργούν μία αφίσα με δύο συγκεκριμένες προτάσεις για τον τρόπο βελτίωσης της ποιότητας της διδασκαλίας και της μάθησης στο σχολείο ως μαθησιακή κοινότητα.

Φύλλο εργασίας

Τι μου αρέσει και τι κάνω στη διδασκαλία				
	Μου αρέσει να κάνω και κάνω	Το κάνω αλλά δεν μου αρέσει που το κάνω	Δεν μου αρέσει να το κάνω και δεν το κάνω	Δεν το κάνω αλλά θα ήθελα να το κάνω
1				
2				
3				
4				
5				

Τι αρέσει στους άλλους εκπαιδευτικούς και τι κάνουν στη διδασκαλία				
	Μου αρέσει να κάνω και κάνω	Το κάνω αλλά δεν μου αρέσει που το κάνω	Δεν μου αρέσει να το κάνω και δεν το κάνω	Δεν το κάνω αλλά θα ήθελα να το κάνω
1				
2				
3				
4				

Μάθηση

Η κουλτούρα της μάθησης

Μαθησιακοί στόχοι	Εργασία πάνω στον ορισμό της μάθησης και σύνδεσή του με τη μάθηση για τη δημοκρατία στο σχολείο
Εργασίες	Οι εκπαιδευτικοί καταλήγουν σε έναν κοινά αποδεκτό ορισμό της μάθησης και τον εφαρμόζουν εντός κι εκτός τάξης
Υλικά	Χαρτί και στυλό, φύλλο εργασίας
Μέθοδοι	Ατομική εργασία, Ομαδική εργασία, συζήτηση σε ολομέλεια

Η ποικιλία είναι καλή, αλλά είναι καλύτερη σε σύνθεση. Είναι πολύ σημαντικό να συμφωνήσετε σε έναν κοινό ορισμό της μάθησης, στον οποίο είναι ακόμη καλύτερο να συμπεριλάβετε όσες περισσότερες διαφορετικές διαστάσεις μπορείτε. Εσείς και το προσωπικό του σχολείου σας είστε διαφορετικά άτομα, όπως όλοι έχουμε το δικαίωμα να είμαστε. Έτσι, για να χρησιμοποιήσουμε αυτό το δικαίωμα για το δημοκρατικό όφελος του σχολείου, χρειαζόμαστε να καταλήξουμε σε έναν κοινά αποδεκτό, πλούσιο και εφαρμόσιμο ορισμό της μάθησης.

Στο Living Democracy, Βιβλίο IV, Συμμετέχουμε στη Δημοκρατία, σελ. 162-164, <https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-4/part-2/unit-6/lesson-1/>

Μάθημα 1, «Το πιο επείγον πρόβλημά μας είναι ...», είναι μία συζήτηση για την διαμόρφωση της πολιτικής ατζέντας. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τη μέθοδο «Ο Τοίχος της Σιωπής» που περιγράφεται εδώ, επαναδιατυπώνοντας το βασικό ερώτημα σε «Κατά την γνώμη μου, μάθηση είναι» και τροποποιώντας ανάλογα τον πίνακα στη σελίδα 163. Η συγκεκριμένη μέθοδος είναι κατάλληλη για μέχρι και 25 ή 30 συμμετέχοντες, οπότε αν λαμβάνουν μέρος περισσότεροι εκπαιδευτικοί, χωρίστε τους σε μικρότερες υποομάδες.

Η ερευνητική εργασία στη σελίδα 164 θα μπορούσε επίσης να χρησιμεύσει για τη δημιουργία ομάδων με ίδια ή παρόμοια ενδιαφέροντα, για ορισμένους τομείς της μάθησης. Με τον τρόπο αυτό, μπορείτε να ξεκινήσετε μία συνεργασία μεταξύ των μελών του εκπαιδευτικού προσωπικού.

Μάθηση

Το μοντέλο των ικανοτήτων για δημοκρατική κουλτούρα του Συμβουλίου της Ευρώπης (CDC)

Μαθησιακοί στόχοι	<ol style="list-style-type: none"> 1. Οι εκπαιδευτικοί είναι εξοικειωμένοι με το μοντέλο των ικανοτήτων για δημοκρατική κουλτούρα. 2. Γνωρίζουν ότι η δημοκρατική κουλτούρα και ο διαπολιτισμικός διάλογος συνδέονται στενά και αποτελούν βασικούς στόχους στην Εκπαίδευση για την Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη (EDC). 3. Κατανοούν ότι η εκπαίδευση στα σχολεία είναι το κλειδί για την απόκτηση των ικανοτήτων που χρειάζονται οι μαθητές για να συμμετέχουν στη δημοκρατική κουλτούρα, τόσο στο σχολείο όσο και στην ενήλικη ζωή.
Εργασίες	<ol style="list-style-type: none"> 1. Οι εκπαιδευτικοί μελετούν το διάγραμμα και τις σημειώσεις για το μοντέλο CDC. Διαβάζουν επιλεγμένα κεφάλαια από το εγχειρίδιο του CDC, τα παρουσιάζουν ο ένας στον άλλον και τα συζητούν. 2. Οι εκπαιδευτικοί αξιολογούν την εκπαίδευση για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και τα ανθρώπινα δικαιώματα ως ολική σχολική προσέγγιση, εντοπίζοντας τα δυνατά σημεία και τις αδυναμίες της. 3. Συζητούν, μαζί με τον διευθυντή και τον υποδιευθυντή, μία ατζέντα για τη σχολική ανάπτυξη και προσδιορίζουν τις ανάγκες τους σχετικά με τη μάθηση και την επιμόρφωση.
Υλικά	Ένα αντίγραφο για κάθε άτομο: Συμβούλιο της Ευρώπης, Ικανότητες για δημοκρατική κουλτούρα (εγχειρίδιο). « Ικανότητες για δημοκρατική κουλτούρα: ένα διάγραμμα »
Μέθοδοι	Ομαδική εργασία (μέθοδος του παζλ εικόνων) Συζήτηση
Σχόλια	<p>Είναι σημαντικό να κατανοήσουν οι εκπαιδευτικοί γιατί και για ποιο σκοπό θα πρέπει να δεσμευτούν στην ανάπτυξη του σχολείου τους ως μία δημοκρατική σχολική κοινότητα. Για τον λόγο αυτό, προτείνουμε μία μονοήμερη επιμόρφωση εντός του σχολείου για όλο το προσωπικό, συμπεριλαμβανομένου του διευθυντή και των υποδιευθυντών.</p> <p>Ο διευθυντής μπορεί να αναθέσει την ευθύνη της προετοιμασίας και της οργάνωσης της επιμόρφωσης σε μία ομάδα εκπαιδευτικών. Σε αυτή την περίπτωση, ο διευθυντής και οι υποδιευθυντές μπορούν να συμμετάσχουν στην επιμόρφωση.</p> <p>Η μέθοδος του παζλ εικόνων δίνει τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να εξηγήσουν ο ένας στον άλλο το μοντέλο των ικανοτήτων (εργασιοκεντρική μάθηση), χωρίς να απαιτείται κάποιος εισηγητής. Κάθε εκπαιδευτικός αναλαμβάνει να εξηγήσει στους συναδέλφους του μία πτυχή του μοντέλου CDC και ακούει τα σχόλιά τους για άλλα σημεία.</p> <p>Αυτή η μονοήμερη επιμόρφωση μπορεί να αποτελέσει έναυσμα για περαιτέρω συζητήσεις, επιμορφώσεις, ή συγκεκριμένα μέτρα. Συμβουλευόμαστε τον διευθυντή να συμφωνήσει με το προσωπικό για συγκεκριμένα βήματα μέχρι το τέλος της ημέρας.</p>

Ένα πρόγραμμα για μία μονοήμερη επιμόρφωση εντός του σχολείου σχετικά με τις ικανότητες για δημοκρατική κουλτούρα (CDC)
1. Εισαγωγή (στην ολομέλεια), περίπου 20 λεπτά

- Σκοπός και στόχοι της μονοήμερης επιμόρφωσης

- Πρόγραμμα και χρονοδιάγραμμα για τις φάσεις 1 – 3 (είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι η επιμόρφωση μπορεί να ολοκληρωθεί στον διαθέσιμο χρόνο)· η σπτικοποίηση (παρουσίαση powerpoint ή φυλλάδια για τους συμμετέχοντες) βοηθά στην εξοικονόμηση χρόνου.
- Τεχνικά θέματα (π.χ. υλικά) και οργάνωση
- Οι εκπαιδευτικοί χωρίζονται σε ομάδες των 6 ατόμων· οι ομάδες και οι θέσεις τους παρουσιάζονται σε ένα χαρτί σεμιναρίου.

2. Οι εκπαιδευτικοί μελετούν και εξηγούν ο ένας στον άλλο το μοντέλο CDC (ομαδική εργασία, μέθοδος του παζλ εικόνων)

Φάση 2.1: Ανάθεση εργασιών στις ομάδες συζήτησης (Αρ. Α - Ζ)· περίπου 30 λεπτά

- Οι πρώτοι 36 εκπαιδευτικοί χωρίζονται σε ομάδες των 6 ατόμων, με αριθμούς Α – Ζ. Αν συμμετέχουν 72 ή περισσότεροι εκπαιδευτικοί, σχηματίζουν ένα δεύτερο γκρουπ έξι ομάδων, με αριθμούς Η – Μ. Οι ομάδες μελέτης, για να προσαρμοστούν στον αριθμό των συμμετεχόντων, μπορούν να φτάσουν τα οχτώ άτομα.
- Οι ομάδες μελετούν το διάγραμμα με τις σημειώσεις για το μοντέλο CDC και το διάγραμμα της «πεταλούδας» για τις ικανότητες στο [Ικανότητες για δημοκρατική κουλτούρα](#) σελ. 11.
- Κάθε μέλος των ομάδων αναλαμβάνει μία από τις παρακάτω εργασίες, αρ. 1 – 6:
 1. Να εξηγήσουν την έννοια της κουλτούρας (σημείωση 6, [Ικανότητες για δημοκρατική κουλτούρα](#) κεφάλαιο 3) και να δώσουν ένα παράδειγμα διαπολιτισμικού διαλόγου στο σχολείο σας.
 2. Να εξηγήσουν την έννοια της ικανότητας και των ικανοτήτων (σημείωση 7, [Ικανότητες για δημοκρατική κουλτούρα](#), κεφάλαιο 4) και να σκεφτούν ένα παράδειγμα για να δείξουν πώς κινητοποιούνται οι ομάδες των ικανοτήτων σε μία συγκεκριμένη κατάσταση.
 3. Να εξηγήσουν τη σπουδαιότητα των αξιών στο μοντέλο των ικανοτήτων ([Ικανότητες για δημοκρατική κουλτούρα](#), κεφάλαιο 6, σελ. 36) και να επιλέξουν ένα παράδειγμα για να δείξουν τη σπουδαιότητα των αξιών για τη δημοκρατική κουλτούρα και τη σχολική κοινότητα.
 4. Να εξηγήσουν τη σπουδαιότητα των στάσεων στο μοντέλο των ικανοτήτων ([Ικανότητες για δημοκρατική κουλτούρα](#), κεφάλαιο 6, σελ. 39) και να επιλέξουν ένα παράδειγμα για να δείξουν τη σπουδαιότητα των στάσεων για τη δημοκρατική κουλτούρα και τη σχολική κοινότητα.
 5. Να εξηγήσουν τη σπουδαιότητα των δεξιοτήτων στο μοντέλο των ικανοτήτων ([Ικανότητες για δημοκρατική κουλτούρα](#), κεφάλαιο 6, σελ. 44) και να επιλέξουν ένα παράδειγμα για να δείξουν τη σπουδαιότητα των δεξιοτήτων για τη δημοκρατική κουλτούρα και τη σχολική κοινότητα.
 6. Να εξηγήσουν τη σπουδαιότητα της γνώσης και της κριτικής κατανόησης στο μοντέλο των ικανοτήτων ([Ικανότητες για δημοκρατική κουλτούρα](#), κεφάλαιο 6, σελ. 51) και να επιλέξουν ένα παράδειγμα για να δείξουν τη σπουδαιότητα της γνώσης και της κριτικής κατανόησης για τη δημοκρατική κουλτούρα και τη σχολική κοινότητα.
 7. Εάν η ομάδα έχει περισσότερα από 6 μέλη, τότε 2 μέλη αναλαμβάνουν να εκτελέσουν μαζί μία εργασία.

Φάση 2.2: Προετοιμασία σε ομάδες μελέτης (Αρ. 1 – 6)· περίπου 45 – 60 λεπτά

- Οι συμμετέχοντες χωρίζονται σε ομάδες μελέτης αρ. 1 – 6. Στην ομάδα 1, οι εκπαιδευτικοί που ανέλαβαν την εργασία 1 θα προετοιμάσουν τις εξηγήσεις τους. Με τον ίδιο τρόπο, οι υπόλοιπες ομάδες θα συζητήσουν για τις εργασίες 2 – 6.
- Οι συμμετέχοντες μελετούν το υλικό που τους έχει ανατεθεί. Διευκρινίζουν τα σημεία που μπορεί να φανούν δύσκολα και ετοιμάζουν τα σχόλιά τους για τις ομάδες συζήτησης. Η δουλειά τους είναι να πληροφορήσουν και όχι να κρίνουν ή να συζητήσουν.
- Όλοι οι συμμετέχοντες έχουν διδακτική εμπειρία, άρα μπορούν να καταλάβουν ότι τα σχόλιά τους πρέπει να είναι σύντομα και απλά, για δύο λόγους: πρώτον, ο διαθέσιμος χρόνος πρέπει να κατανεμηθεί εξίσου για έξι σχόλια, δεύτερον η διάρκεια της προσοχής κάθε εκπαιδευόμενου είναι περιορισμένη.

Φάση 2.3: Παρουσιάσεις στις ομάδες συζήτησης (Αρ. Α – Ζ)· περίπου 60 – 75 λεπτά

- Οι συμμετέχοντες επιστρέφουν στις ομάδες συζήτησης.
- Εξηγούν ο κάθε ένας με τη σειρά, την πτυχή του μοντέλου CDC που έχουν επιλέξει. Παρακολουθούν τον διαθέσιμο χρόνο για να διασφαλίσουν ότι όλα τα μέλη θα ακουστούν.

- Αν το επιτρέπει ο χρόνος, οι συμμετέχοντες εκφράζουν τις σκέψεις και τις εντυπώσεις τους για το μοντέλο CDC.

3. Απολογισμός της δραστηριότητας στην ολομέλεια· περίπου 60 – 75 λεπτά

- Οι συμμετέχοντες συγκεντρώνονται για μία συνάντηση στην ολομέλεια.
- Οι συμμετέχοντες δίνουν την προσωπική τους ανατροφοδότηση: τι βρήκα ενδιαφέρον ή ασήμαντο· για ποιο θέμα θα ήθελα να μάθω περισσότερα· τι έμαθα για τις ικανότητές μου κλπ. Οι δηλώσεις αυτές δεν σχολιάζονται ούτε συζητούνται πριν ολοκληρωθεί το κομμάτι της ανατροφοδότησης. Στη συνέχεια, ακολουθούν σχόλια και συζήτηση.
- Οι συμμετέχοντες συζητούν περαιτέρω βήματα σχεδιασμού ή δράσης, όπως τα παρακάτω:
 - Αξιολόγηση: η δημοκρατική κουλτούρα στη σχολική μας κοινότητα: δυνατότητες, δυνατά σημεία, αδυναμίες
 - Σε τι μπορώ να συνεισφέρω, π.χ. ως πρότυπο για διαπροσωπικό και διαπολιτισμικό διάλογο;?
 - Σε τι μπορώ να συνεισφέρω στη διδασκαλία μου;
 - Ποιοι είναι οι στόχοι μας στη διδασκαλία για την υποστήριξη της δημοκρατικής κουλτούρας;
 - Τι θα θέλαμε να μάθουμε και σε τι να επιμορφωθούμε;

Ο διευθυντής ακούει τα αιτήματα και τις προτάσεις των εκπαιδευτικών και στη συνέχεια απαντά. Ο διευθυντής και το προσωπικό θα πρέπει, πριν να ολοκληρωθεί η συνεδρίαση, να έχουν συμφωνήσει για το επόμενο ή τα επόμενα βήματά τους.

Μάθηση

Η διδασκαλία ως ολική σχολική προσέγγιση

Διδάσκοντας μαζί (Living Democracy Βιβλίο Ι, *Εκπαιδευόμαστε και εκπαιδεύουμε για τη δημοκρατία*, σελ. 110) <https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-1/part-2/unit-5/chapter-2/lesson-10/>)

Εκτός από τις ομαδικές διδασκαλίες, οι εκπαιδευτικοί είναι μόνοι στις τάξεις τους. Με την πάροδο του χρόνου, μπορεί να αναπτύξουν τυφλά σημεία στην αλληλεπίδρασή τους με τους μαθητές, τα οποία μπορούν να ανιχνεύσουν μόνο με την επιτήρηση από τους συναδέλφους. Ένας εκπαιδευτικός μπορεί να χρειάζεται υποστήριξη για να κάνει τη δουλειά του. Η ανατροφοδότηση από τους μαθητές είναι πάντα χρήσιμη, αλλά η ανατροφοδότηση από τους συναδέλφους έχει διαφορετική ποιότητα, καθώς αυτοί υιοθετούν μία επαγγελματική οπτική μεταξύ ίσων. Για το λόγο αυτό, οι εκπαιδευτικοί συχνά αποφεύγουν να ανοίξουν τις τάξεις τους σε επισκέπτες συναδέλφους. Η παρακάτω κατευθυντήρια γραμμή μπορεί να βοηθήσει στην ενθάρρυνση των εκπαιδευτικών να δοκιμάσουν τη συναδελφική επιτήρηση (βλέπε Living Democracy Βιβλίο Ι, *Εκπαιδευόμαστε και εκπαιδεύουμε για τη δημοκρατία*, σελ. 111 <https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-1/part-2/unit-5/chapter-2/lesson-11/>)

Μέγεθος της ομάδας:	Τρεις εκπαιδευτικοί σχηματίζουν μία ομάδα για συναδελφική ανατροφοδότηση.
Οργάνωση:	Οι εκπαιδευτικοί επισκέπτονται ο ένας τον άλλο στην τάξη δύο φορές κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, έτσι κάθε εκπαιδευτικός δέχεται δύο επισκέψεις από δύο συναδέλφους και παρακολουθεί τέσσερα μαθήματα ως παρατηρητής. Οι ομάδες αναλαμβάνουν τον σχεδιασμό των επισκέψεων τους, λαμβάνοντας υπόψη τα χρονοδιαγράμματα και τα προγράμματά τους. Μετά το μάθημα, ο εκπαιδευτικός εκφράζει την άποψή του για το μάθημα και λαμβάνει ανατροφοδότηση από τους εκπαιδευτικούς που τον επισκέφτηκαν.
Σχετικότητα μαθημάτων:	Οι εκπαιδευτικοί παρατηρούν ο ένας τα μαθήματα EDC/HRE του άλλου. Δεν είναι απαραίτητο να διδάσκουν το ίδιο αντικείμενο.
Σύνθεση της ομάδα:	Η συμπάθεια και η εμπιστοσύνη είναι σημαντικές κατά τον σχηματισμό των ομάδων για επιτήρηση από συναδέλφους. Θα πρέπει να είναι ξεκάθαρο ότι αυτά που θα δουν οι συνάδελφοι μέσα στην τάξη είναι εμπιστευτικά.
Καθήκον του διευθυντή:	Ο ρόλος του διευθυντή είναι να παρακολουθεί τον ελάχιστο αριθμό επισκέψεων μεταξύ τους. Ο διευθυντής δεν θα πρέπει να εμπλέκεται σε συζητήσεις σχετικά με θέματα διδασκαλίας.
Θεματική εστίαση:	Τα ερωτήματα που μπορεί να αποτελέσουν τα σημεία εστίασης αυτών των συναδελφικών ομάδων επίσκεψης μπορεί να προκύψουν από διαφορετικά ενδιαφέροντα ή σχέσεις: α) ένας εκπαιδευτικός επιθυμεί να λάβει ανατροφοδότηση σε ένα συγκεκριμένο ερώτημα, β) ένα νέο αναλυτικό πρόγραμμα, μέθοδος ή δραστηριότητα έχει εισαχθεί και θα πρέπει να αξιολογηθεί, ή γ) συγκεκριμένες παιδαγωγικές αρχές (για παράδειγμα, που διατυπώθηκαν στο πρόγραμμα ή το προφίλ του σχολείου) πρέπει να αξιολογηθούν.

Μάθηση

Πώς μπορούν οι άνθρωποι να ζουν μαζί;

Μαθησιακοί στόχοι	Να εξετάσουν τον ρόλο της εκπαίδευσης στις ικανότητες εκπαίδευσης για τον διαπολιτισμικό διάλογο (βλέπε φυλλάδιο «Ικανότητες για δημοκρατική κουλτούρα: ένα διάγραμμα»)
Εργασίες	Ομαδική δραστηριότητα χρησιμοποιώντας <i>Το σχολείο στην άκρη του δάσους</i>
Υλικά	Βιβλίο III της EDC/HRE, <i>Ζούμε δημοκρατικά</i> , σελ. 80 https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-3/part-1/unit-3/student-handout-5/
Μέθοδοι	Role play, discussion, hypothesizing, critical thinking

Βλέπε την περιγραφή του μαθήματος στο Βιβλίο III της EDC/HRE, *Ζούμε δημοκρατικά*, σελ. 66 – 68. <https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-3/part-1/unit-3/lesson-1/>

*Μάθηση***Σύνδεση της μάθησης με τον πραγματικό κόσμο: Έλεγχος των διδακτικών μου στόχων**

Για να αποκτήσει νόημα η μάθηση, θα πρέπει οι μαθητές να είναι σε θέση να συνδέουν τα μαθησιακά τους αποτελέσματα με την εμπειρία και τα ενδιαφέροντά τους στην πραγματική ζωή. Είναι επομένως απαραίτητο οι εκπαιδευτικοί να ελέγχουν τους στόχους τους αν σκοπεύουν να συνδέουν τη διδασκαλία τους με τον πραγματικό κόσμο.

- Εισαγωγή στην δραστηριότητα, τον σκοπό και το επίκεντρό της
- Σχηματισμός ομάδων εκπαιδευτικών με τα ίδια ή συναφή μαθήματα.
- Διανομή φύλλου εργασίας
- Περιθώριο χρόνου για τη συμπλήρωση της λίστας από τα μέλη των ομάδων.
- Συζήτηση μεταξύ των μελών των ομάδων σχετικά με τις απαντήσεις.
- Ταξινόμηση των ερωτήσεων, ανάλογα με τη σπουδαιότητά τους, σημειώνοντας αριθμούς σε κάθε γραμμή.
- Παρουσίαση των τριών πρώτων προτεραιοτήτων από τις ομάδες.
- Απολογισμός δραστηριότητας, καθοδηγούμενος από τις ακόλουθες ερωτήσεις:
 - Συμφωνούμε στις προτεραιότητές μας;
 - Γιατί οι στόχοι του μαθήματος είναι σημαντικοί για τη σύνδεσή του με τον πραγματικό κόσμο;
 - Πόσο εφικτή είναι μία τέτοια λίστα στο σχολείο μας;
 - Ποια είναι τα κύρια εμπόδια για την εφαρμογή μίας τέτοιας λίστας στην καθημερινή πρακτική διδασκαλίας μας;

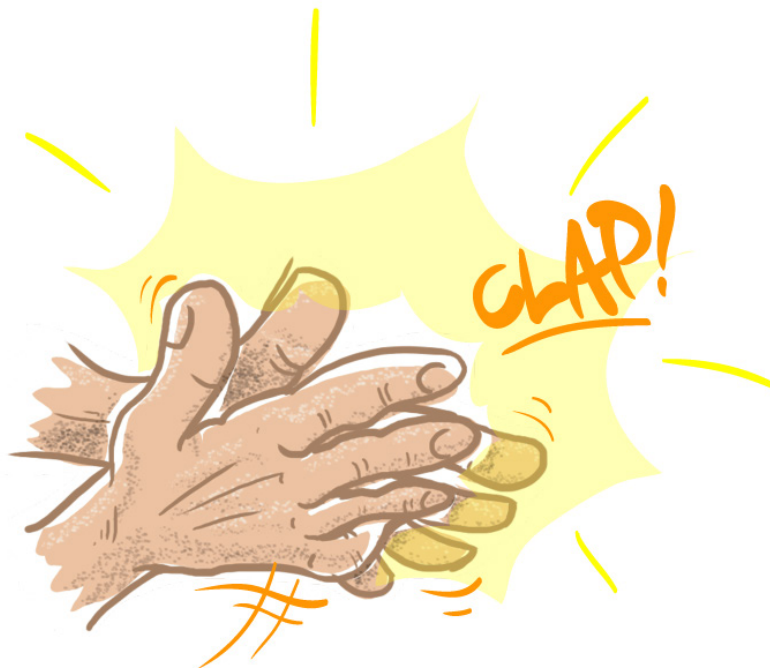
Φύλλο εργασίας

Από Living Democracy Βιβλίο Ι, *Εκπαιδεύμαστε και εκπαιδεύουμε για τη δημοκρατία, Αντικείμενο εργασίας και βασικά ερωτήματα*, σελίδες 67 – 68: <https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-1/part-2/unit-2/chapter-2/>

Ποιους στόχους επιθυμώ να πετύχω;	
Ποιες ικανότητες θα είναι πιο σημαντικές στο τέλος του κεφαλαίου;	
Για ποιους λόγους επιλέγω αυτούς τους στόχους;	
Τι προτεραιότητα δίνω στους στόχους μου (πρωτεύοντες και δευτερεύοντες στόχοι);	
Ποιοι είναι οι πιο σημαντικοί στόχοι τώρα – για την τάξη στο σύνολό της, για μεμονωμένους μαθητές, αγόρια ή/και κορίτσια;	
Έχω εξασφαλίσει ότι οι στόχοι μου εξυπηρετούν τα κύρια ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των μαθητών μου;	
Ανταποκρίνονται πραγματικά τα μαθήματά μου σε όσα απασχολούν τους μαθητές μου;	
Είναι δυνατόν οι μαθητές να συμμετάσχουν στον καθορισμό ή την επιλογή των μαθησιακών στόχων;	
Πόσος χρόνος θα δοθεί (μαθήματα και εβδομάδες) για την επίτευξη των στόχων;	
Ποιοι στόχοι θα πρέπει να επιτευχθούν από όλους τους μαθητές εντός του διαθέσιμου διδακτικού χρόνου (γενικό επίπεδο επιδόσεων);	
Θα καθοριστούν συγκεκριμένα επίπεδα επίδοσης για μεμονωμένους μαθητές (εκπαίδευση σύμφωνα με την ατομική ικανότητα);	
Έχω καταστήσει τους μαθητές ικανούς να προχωρήσουν από τη γνώση στην δράση, δηλαδή, μπορούν να εφαρμόσουν με αυτοπεποίθηση τις γνώσεις που έχουν αποκτήσει;	
Σε τι επικεντρώνεται η διδασκαλία μου – στη γνωστική, προσωπική ή κοινωνική ικανότητα;	
Έχω σαφή ιδέα των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων που έχουν πρωταρχική σημασία για την τάξη μου, για ομάδες μάθησης, για μεμονωμένους μαθητές και μαθήτριες;	
Έχω δηλώσει σαφώς και ρητώς τους στόχους;	

*Μάθηση***Αξιολόγηση και αποτίμηση έναντι διαγωνισμάτων και ελέγχου****Πρότυπα αναφοράς**

- Ζητήστε από τους εκπαιδευτικούς να φέρουν μαζί τους μία τυχαία αξιολόγηση των μαθητών (βαθμολογίες, διαγώνισμα, κτλ)
- Οι εκπαιδευτικοί χωρίζονται σε ομάδες και μοιράζετε το Φύλλο Εργασίας 1.
- Οι εκπαιδευτικοί μελετούν το φύλλο εργασίας (ατομική εργασία).
- Συγκρίνουν, στις ομάδες, ποια κριτήρια αναφοράς συνήθως λαμβάνουν υπόψη και ποια δεν χρησιμοποιούν.
- Συζητούν την εφαρμοσιμότητα και την αξία της αξιολόγησης με βάση τα κριτήρια που παρουσιάζονται στο Φύλλο Εργασίας 1.
- Μοιράζετε το Φύλλο Εργασίας 2.
- Τα μέλη των ομάδων απαντούν στο ερωτηματολόγιο.
- Ελέγχουν την αξιολόγησή τους χρησιμοποιώντας το Φύλλο Εργασίας 2
- Απολογισμός της δραστηριότητας σχετικά με τα δυνατά και τα αδύναμα σημεία της αξιολόγησης

Φύλλο εργασίας 1

(βασισμένο στο Living Democracy, Βιβλίο Ι, *Εκπαιδευόμαστε και εκπαιδεύουμε για τη δημοκρατία*, σελ. 103) <https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-1/part-2/unit-5/chapter-2/lesson-4/>

Υπάρχουν τρία διαφορετικά βασικά κριτήρια αναφοράς για την αξιολόγηση και την βαθμολόγηση της απόδοσης των μαθητών:

1. Ατομικό κριτήριο: η παρούσα επίδοση του μαθητή σε σύγκριση με την προηγούμενη δουλειά του.
2. Αντικειμενικό κριτήριο: η επίδοση του μαθητή σε σύγκριση με τους μαθησιακούς στόχους που έχουν οριστεί.
3. Κοινωνικό κριτήριο: η επίδοση του μαθητή σε σύγκριση με αυτή των μαθητών της ίδιας τάξης ή της ίδιας ηλικιακής ομάδας.

(Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα προαναφερθέντα κριτήρια, Living Democracy, Βιβλίο Ι, *Εκπαιδευόμαστε και εκπαιδεύουμε για τη δημοκρατία*, σελ. 104) <https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-1/part-2/unit-5/chapter-2/lesson-5/>

Τύπος κριτηρίου	Ατομικό κριτήριο	Αντικειμενικό κριτήριο	Κοινωνικό κριτήριο
Δεδομένο αναφοράς	Μαθησιακή πρόοδος	Μαθησιακός στόχος	Κανονική καμπύλη κατανομής, αριθμητικός μέσος όρος, απόκλιση
Πληροφορία	Πόσα έμαθε ο μαθητής μεταξύ χρονικού σημείου 1 και χρονικού σημείου 2;	Σε ποιο βαθμό έχει πλησιάσει ο μαθητής τον μαθησιακό στόχο;	Πόσο μεγάλη είναι η απόκλιση της ατομικής προόδου από τον μέσο όρο;
Τύπος αξιολόγησης	Δοκιμασίες/τεστ, λεκτική αξιολόγηση, έκθεση μαθησιακής προόδου, δομημένη μορφή παρατήρησης	Στοχοκεντρική δοκιμασία/τεστ, έκθεση μαθησιακής προόδου, δομημένη μορφή παρατήρησης	Δοκιμασία/τεστ συμπεριλαμβανομένου ενός βαθμού προσανατολισμένου στον μέσο όρο της τάξης
Παιδαγωγικές επιπτώσεις	Πολύ υψηλές	Πολύ υψηλές	Χρησιμοποιείται συχνά για επιλογή. Δεν είναι σημαντικό για προσανατολισμό στην κατεύθυνση στήριξης των μαθητών

Φύλλο εργασίας 2

(βασισμένο στο Living Democracy, Βιβλίο Ι, *Εκπαιδευόμαστε και εκπαιδееύουμε για τη δημοκρατία*, σελ. 105)
<https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-1/part-2/unit-5/chapter-2/lesson-6/>

Ερωτήσεις για την αυτοαξιολόγηση

Μαθησιακή διαδικασία των μαθητών:

– Πώς μπορώ να διασφαλίσω ότι οι μαθητές έχουν επιτύχει τους στόχους;	
– Βίωσαν οι μαθητές τακτικά την επιτυχία, καθώς μάθαιναν;	
– Έχουν επίγνωση της προόδου που έχουν κάνει;	
– Δίνει η διδασκαλία μου ίσες πιθανότητες επιτυχίας στα αγόρια και τα κορίτσια;	
– Παρακολουθούν, ελέγχουν και βελτιώνουν οι μαθητές συνειδητά τη μαθησιακή και εργασιακή συμπεριφορά τους;	
– Δόθηκαν στους μαθητές κατευθυντήριες γραμμές για να βοηθηθούν, καθώς μαθαίνουν;	
– Μπορούν οι ίδιοι οι μαθητές να ελέγξουν και να αξιολογήσουν τη μαθησιακή συμπεριφορά τους και τα αποτελέσματά τους;	
– Στην αυτο-αξιολόγησή τους, αναφέρονται οι μαθητές επίσης στους δικούς τους στόχους, πρότυπα, κριτήρια ή ανάγκες τους;	
– Αντιλαμβάνομαι την πρόοδο μεμονωμένων μαθητών;	
– Πώς εντοπίζω μαθησιακά προβλήματα μεμονωμένων μαθητών;	
– Πώς παρατηρώ την κοινωνική αλληλεπίδραση στην τάξη;	
– Πώς τηρώ αρχείο των παρατηρήσεων και των αξιολογήσεών μου για μεμονωμένους μαθητές και για την τάξη στο σύνολό της;	
– ...	

Μερικές ερωτήσεις σχετικά με τη μαθησιακή διαδικασία του εκπαιδευτικού:

– Πώς, πότε και με ποιον αναστοχάζομαι σχετικά με την διδασκαλία μου;	
– Πώς αφήνω τους μαθητές μου να συμμετέχουν	
– Πώς συσχετίζω την επιτυχία ή την αποτυχία των μαθητών μου με την διδασκαλία μου;	
– Πώς αναγνωρίζω την πρόοδό μου στην διδασκαλία, και πώς μαθαίνω ως εκπαιδευτικός;	

Μάθηση

Διδασκαλία και μάθηση με βάση τις αξίες ως πρόληψη προβλημάτων συμπεριφοράς στο σχολείο

Δραστηριότητα 1

Μία προσωπική λίστα ελέγχου του διευθυντή σχετικά με τις αξίες και το σχολείο

(βασισμένη στο E. Bäckman/B. Trafford (2007) *Δημοκρατική σχολική διοίκηση*, Βασικός Τομέας 2: Εκπαίδευση με βάση τις Αξίες – Ανεπίσημα πλαίσια, σελ. 47). Το βιβλίο αυτό είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης ως μέρος του πακέτου της EDC/HRE: <https://www.living-democracy.com/el/edchre-pack/>

«Μία ομοιογενής κοινωνία με κοινές αξίες, αν υπήρξε ποτέ, είναι κάτι που ανήκει στο παρελθόν. Η δημόσια εκπαίδευση, ιστορικά, αποτελούσε πάντα ένα εργαλείο των κυβερνήσεων για να επιβάλλουν συγκεκριμένες αξίες μέσω των μαθημάτων. Αυτό εξακολουθεί να συμβαίνει, αλλά σε μία δημοκρατική κοινωνία, οι αξίες που θέλουμε να μεταδώσουμε στις νεότερες γενιές καθορίζονται και διατηρούνται ελεύθερα και με δημοκρατικές διαδικασίες.»

[Δημοκρατική Σχολική Διοίκηση](#), σελ. 42

Οι καλές προθέσεις στα χαρτιά έχουν μικρή αξία, αν ο διευθυντής και το προσωπικό του σχολείου δεν επιδεικνύουν συχνά και σε καθημερινές καταστάσεις, ότι οι επίσημες δηλώσεις λένε πραγματικά την αλήθεια.

Προσωπική άποψη	
<p><i>Πρώτο Βήμα:</i> Εμπιστευέστε τους ανωτέρους σας. Οι αξίες δεν αποτελούν προτεραιότητα, εκτός ίσως από τη σταθερότητα, την τάξη και την υπακοή.</p>	<p><i>Δοκιμάστε το:</i> Αναρωτηθείτε: ποια είναι τα κίνητρά μου; τι είδους σχολείο θέλω; Τι είδους κοινωνία θέλω; Τι αξίες θέλω να μεταδώσω στους μαθητές μου; (Η θα μπορούσατε απλά να αναρωτηθείτε: γιατί θέλω να είμαι ένας διευθυντής;)</p>
<p><i>Δεύτερο Βήμα:</i> Είστε σαφείς σχετικά με το τι θέλετε από την άποψη των αξιών που θα έπρεπε να είναι εμφανείς στη διδασκαλία και την καθημερινή ζωή στο σχολείο. Έχετε ήδη αρχίσει να μοιράζεστε τις σκέψεις και απόψεις σας στους ανθρώπους γύρω σας.</p>	<p><i>Δοκιμάστε το:</i> Αυξήστε τις φιλοδοξίες σας: θέλετε όλο το σχολείο να ενστερνιστεί τις ίδιες αξίες, γ'αυτό αφιερώνετε χρόνο και ενέργεια για να διαδώσετε το μήνυμα. Συζητάτε επίσης με τους μαθητές σε επίσημα και ανεπίσημα πλαίσια σχετικά με τη δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον σεβασμό προς όλους. Όπως πάντα, ενθαρρύνετε τις καλές πρωτοβουλίες.</p>
<p><i>Τρίτο Βήμα:</i> Πραγματικά απολαμβάνετε νέες πτυχές της ζωής, όπως αντικατοπτρίζονται στη συμπεριφορά και τις αξίες των διάφορων τομέων της κοινωνίας που εκπροσωπούνται στο σχολείο σας. Η προσωπική σας δέσμευση αποτελεί πηγή έμπνευσης για τους μαθητές και το προσωπικό.</p>	<p><i>Δοκιμάστε το:</i> Θα πρέπει όλοι να κατανοήσουν τη δύναμη των καλών παραδειγμάτων. Οι εκπαιδευτικοί και οι υπόλοιποι ενήλικες στο σχολείο θα πρέπει να έχουν πλήρη επίγνωση της λειτουργίας τους ως πρότυπα, και οι μεγαλύτεροι μαθητές θα πρέπει να γνωρίζουν ότι εξυπηρετούν τον ίδιο σκοπό για τους νεότερους.</p>

Μάθηση

Η διδασκαλία ως παράγοντας της δημοκρατίας

Μαθησιακοί στόχοι	Οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν στάσεις και πρακτικές που συνδέονται με την ετερότητα και, αποδέχονται ο ένας τον άλλο ως μέλη της ομάδας. Αποκτούν συναίσθηση της ετερότητας μεταξύ των μαθητών στο σχολείο παρατηρώντας τη συμπεριφορά τους κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων. Σκέφτονται σχετικά με τα δεδομένα που συγκέντρωσαν και τα αναλύουν. Συσχετίζουν τις οπτικές της ποιοτικής και της ποσοτικής έρευνας.
Εργασίες	Οι εκπαιδευτικοί καταλήγουν σε έναν κοινό ορισμό της μάθησης και την εφαρμόζουν εντός και εκτός της τάξης. Ερευνούν τις συνθήκες του σχολείου έξω από την τάξη. Εργάζονται με τα στατιστικά στοιχεία και παρουσιάζουν τα αποτελέσματά τους.
Υλικά	Χαρτί και στυλό, φύλλα εργασίας
Μέθοδοι	Ατομική εργασία, Ομαδική εργασία, συζήτηση σε ολομέλεια

Οι εκπαιδευτικοί των θετικών επιστημών συχνά δυσκολεύονται να φανταστούν κανονικούς ανθρώπους πίσω από τα νούμερα και τα στατιστικά στοιχεία. Από την άλλη πλευρά, οι εκπαιδευτικοί εικαστικών δυσκολεύονται να εργαστούν με αφηρημένα νούμερα που αντιπροσωπεύουν ανθρώπους. Και στις δύο περιπτώσεις, υπάρχει ένα χάσμα μεταξύ των προσδοκώμενων, από τους εκπαιδευτικούς, μαθησιακών αποτελεσμάτων και της πραγματικής ζωής όπως την βιώνουν οι μαθητές. Αυτό το ερευνητικό σχέδιο εργασίας (project) σχετικά με την ζωή στη σχολική κοινότητα βοηθάει να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ των οπτικών της ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας.

Η σχετικότητα του θέματος του συγκεκριμένου project είναι στενά συνδεδεμένη με την εκπαίδευση για την δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα: Οι κοινωνίες μας είναι πολιτισμικά ποικίλες, και οι πολιτισμικές ομάδες σχηματίζουν πλειοψηφίες και μειονότητες. Η δομή αυτή αντικατοπτρίζεται στις διαφορετικές ταυτότητες των μαθητών στη σχολική κοινότητα. Η διαπροσωπική επικοινωνία, όταν οι μαθητές αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, έχει επίσης μία διαπολιτισμική διάσταση, για παράδειγμα μεταξύ αγοριών και κοριτσιών, αλλά και μεταξύ διαφυλετικών ομάδων. Η διαπολιτισμική αλληλεπίδραση και ο διάλογος είναι απαραίτητα στοιχεία για μία δημοκρατική σχολική κοινότητα.

Στο Living Democracy, Βιβλίο II, *Μεγαλώνουμε δημοκρατικά*, σελ. 36 – 40, τα μαθήματα 1 – 3 εστιάζουν στη διαπροσωπική και διαπολιτισμική επικοινωνία και διάλογο στη σχολική κοινότητα. Τα μαθήματα έχουν σχεδιαστεί για μαθητές. Μην αλλάξετε τίποτα, απλά χρησιμοποιήστε τα στο επίπεδο κατανόησης και σκέψης των εκπαιδευτικών. Μην παραλείψετε τα μαθήματα 2 και 3. Περιλαμβάνουν μία κατευθυντήρια γραμμή για μία διαδικασία ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας, και μία σύνδεση της ζωής μέσα και έξω από την τάξη.

<https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-2/unit-3/lesson-1/>

<https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-2/unit-3/lesson-2/>

<https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-2/unit-3/lesson-3/>

<https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-2/students-manual-10/student-handout-1/student-handout-11/>

<https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-2/students-manual-10/student-handout-1/student-handout-12/>

Για τον διαπολιτισμικό διάλογο ως ένα εγγενές στοιχείο της δημοκρατικής κουλτούρας, τόσο στο σχολείο όσο και στην κοινωνία γενικά (ως σύνολο), δείτε το φυλλάδιο [*«Ικανότητες για δημοκρατική κουλτούρα: ένα διάγραμμα»*](#) και/ή [*Ικανότητες για δημοκρατική κουλτούρα*](#) σελ.19.

Μάθηση

Γνωρίζοντας και κατανοώντας την ετερότητα στο σχολείο

Κάνε ένα βήμα μπροστά (δραστηριότητα από την Πυξίδα, τροποποιημένη για εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές)
<https://www.coe.int/en/web/compass/take-a-step-forward>

Μαθησιακοί στόχοι	Να ευαισθητοποιηθούν περισσότερο και να γνωρίσουν την ετερότητα στην τάξη, να ευαισθητοποιηθούν για θέματα άνιστων ευκαιριών στη σχολική κοινότητα.
Εργασίες	Οι εκπαιδευτικοί σε ρόλο μαθητών κάνουν ένα βήμα μπροστά κάθε φορά που συμφωνούν με μία δήλωση.
Υλικά	Ανοιχτός χώρος (διάδρομος, μεγάλο δωμάτιο, εξωτερικός χώρος), κάρτες ρόλων, μουσική
Μέθοδοι	Παιχνίδι ρόλων, συζήτηση

- Δημιουργήστε μία ήρεμη ατμόσφαιρα με απαλή μουσική. Εναλλακτικά, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να κάνουν ησυχία.
- Μοιράστε τις κάρτες ρόλων τυχαία, μια σε κάθε άτομο. Ζητήστε τους να μην τις δείξουν στην υπόλοιπη ομάδα.
- Ζητήστε τους να καθίσουν (κατά προτίμηση στο πάτωμα) και να διαβάσουν την κάρτα τους.
- Ζητήστε τους τώρα να ξεκινήσουν να μπουν στο ρόλο. Για να βοηθήσετε, διαβάστε δυνατά μερικές από τις ακόλουθες ερωτήσεις, κάνοντας παύση μετά από κάθε μία, για να τους δώσετε χρόνο να σκεφτούν και να δημιουργήσουν μία εικόνα του εαυτού τους και της ζωής τους:
- Πώς ήταν η παιδική σας ηλικία; Σε τι σπίτι μένατε; Τι παιχνίδια παίζατε; Τι δουλειά έκαναν οι γονείς σας;
- Ας φανταστούμε μία σχολική μέρα: Ξυπνάω στο σπίτι μου..... Όλη μέρα Το τελευταίο πράγμα που σκέφτομαι πριν κοιμηθώ είναι το μέλλον μου, οι ελπίδες μου, οι φόβοι μου...
- Τώρα ζητήστε από όλους/ες να παραμείνουν σιωπηλοί/ές και να σταθούν ο ένας δίπλα στον άλλο (όπως στη γραμμή εκκίνησης).
- Πείτε στους συμμετέχοντες ότι θα διαβάσετε δυνατά μία λίστα από καταστάσεις ή γεγονότα. Κάθε φορά που μπορούν να απαντήσουν «ναι» στη δήλωση, θα πρέπει να κάνουν ένα βήμα μπροστά. Διαφορετικά, θα πρέπει να μείνουν εκεί που βρίσκονται χωρίς να μετακινηθούν.
- Διαβάστε τις καταστάσεις μία μία. Κάντε μικρές παύσεις μεταξύ των δηλώσεων για να τους αφήσετε χρόνο να κάνουν ένα βήμα μπροστά και να προσέξουν τη θέση τους σε σχέση με τους άλλους.
- Στο τέλος, καλέστε τους όλους να προσέξουν τις τελικές τους θέσεις. Στη συνέχεια, δώστε τους μερικά λεπτά να βγουν από το ρόλο τους πριν την ανατροφοδότηση στην ολομέλεια.
- Μπορείτε να κατευθύνετε την ανατροφοδότηση με τις ακόλουθες ερωτήσεις:
 - Πώς ένιωσαν κάνοντας ή μη κάνοντας βήματα μπροστά;
 - Αυτοί που έκαναν συχνά βήματα μπροστά, τότε παρατήρησαν ότι οι άλλοι δεν μετακινούνταν τόσο γρήγορα όσο αυτοί;
 - Ένιωσε κανένας ότι υπήρχαν στιγμές που τα βασικά του δικαιώματα αγνοούνταν;
 - Πόσο εύκολο ή δύσκολο ήταν να παίξουν διαφορετικούς ρόλους;
 - Πώς φαντάζονταν το πρόσωπο που έπαιζαν;
 - Μπορούν να μαντέψουν τους ρόλους των άλλων; (Σε αυτό το σημείο αφήστε τους να αποκαλύψουν τους ρόλους τους)
 - Η δραστηριότητα αντικατοπτρίζει, κατά κάποιον τρόπο, τη σχολική κοινότητα; Πώς;
 - Ποια θα μπορούσαν να είναι τα πρώτα βήματα για να αντιμετωπιστούν οι ανισότητες στη σχολική κοινότητα;

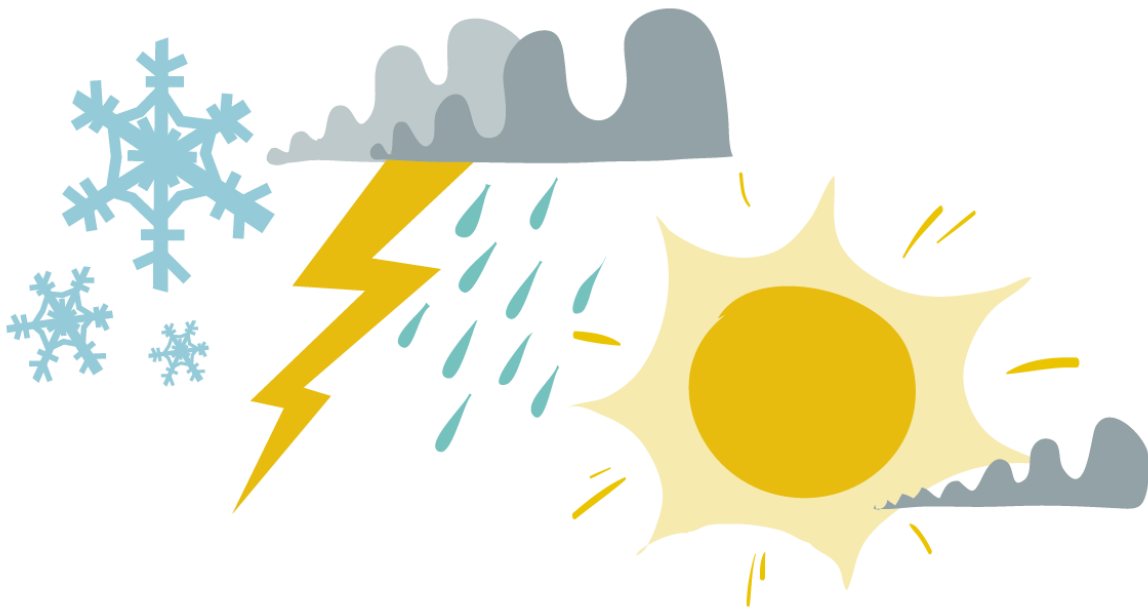
Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Αν κάνετε αυτή τη δραστηριότητα σε εξωτερικούς χώρους, φροντίστε να σας ακούν όλοι οι συμμετέχοντες, ειδικά αν η ομάδα σας είναι μεγάλη. Ίσως χρειαστείτε συν-διευκολυντές για να επαναλαμβάνουν τις δηλώσεις.

Στην αρχή, στο σημείο που πρέπει να μπουν στο ρόλο, είναι πιθανό ορισμένοι να πουν ότι γνωρίζουν ελάχιστα για τη ζωή του ατόμου που πρέπει να υποδυθούν. Πείτε τους ότι αυτό δεν έχει ιδιαίτερη σημασία και ότι θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν τη φαντασία τους και να παίξουν το ρόλο όσο καλύτερα μπορούν.

Η σημασία αυτής της δραστηριότητας είναι ο αντίκτυπος που θα έχει να βλέπουν την απόσταση μεταξύ των συμμετεχόντων να αυξάνεται, ειδικά στο τέλος, όταν θα πρέπει να υπάρχει μεγάλη απόσταση μεταξύ εκείνων που έκαναν συχνά βήματα μπροστά και εκείνων που έμειναν πίσω. Για να αυξήσετε τον αντίκτυπο, είναι σημαντικό να προσαρμόσετε τους ρόλους ώστε να αντικατοπτρίζουν τη ζωή των συμμετεχόντων. Βεβαιωθείτε ότι προσαρμόσατε έτσι τους ρόλους ώστε μόνο ελάχιστοι να κάνουν βήματα μπροστά (δηλαδή να απαντούν «ναι»). Αυτό ισχύει και όταν έχετε μεγάλες ομάδες και χρειάζεστε περισσότερους ρόλους.

Κατά τη διάρκεια της ανατροφοδότησης και της αξιολόγησης, είναι σημαντικό να μάθετε πώς γνώριζαν οι συμμετέχοντες για τον χαρακτήρα που έπαιζαν. Ήταν από προσωπικές εμπειρίες ή από άλλες πηγές (ειδήσεις, βιβλία και ανέκδοτα); Πόσο σίγουροι είναι ότι οι πληροφορίες και οι εικόνες που έχουν για τον χαρακτήρα είναι αξιόπιστες; Με αυτό τον τρόπο μπορείτε να δείξετε πώς λειτουργούν τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις.

Φύλλο εργασίας

Είσαι η κόρη του καθηγητή των Μαθηματικών στο σχολείο σου	Μερικοί από τους καθηγητές είναι πελάτες στο κομμωτήριο της μητέρας σου
Ο πατέρας σου είναι παπάς	Είσαι κόρη Φιλιππινέζων μεταναστών
Ήρθες από την Ινδία πριν από επτά χρόνια	Οι γονείς σου είναι αρχιτέκτονες
Ο πατέρας σου θα ήθελε να γίνεις κι εσύ γιατρός, όπως εκείνος	Οι γονείς σου είναι εργάτες σε ένα εργοστάσιο ρούχων
Είσαι το πρώτο από τα 5 παιδιά της οικογένειας. Ο πατέρας σου δουλεύει στο Δήμο της περιοχής	Οι γονείς σου είναι συντηρητικοί θρησκευόμενοι
Είσαι η κόρη ενός οικονομικού μετανάστη από το Πακιστάν	Ο πατέρας σου είναι ο ιδιοκτήτης ενός μεγάλου καταστήματος παπουτσιών
Οι γονείς σου είναι άνεργοι τους τελευταίους έξι μήνες	Οι γονείς σου είναι χωρισμένοι και βρίσκονται στα δικαστήρια για την κηδεμονία σο
Είσαι ο γιος μίας μονογονεϊκής οικογένειας	Οι γονείς σου έχουν χωρίσει εδώ και 6 χρόνια. Η μητέρα σου είναι καθηγήτρια Ιστορίας.
Η οικογένειά σου ήρθε από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Ζεις σε αυτή τη χώρα εδώ και ένα χρόνο	Είσαι ένα κορίτσι Ρομά. Ζεις σε έναν καταυλισμό, 20 λεπτά μακριά από το σχολείο
Είσαι η κόρη ενός υπαλλήλου της γερμανικής πρεσβείας στη χώρα που μένεις	Είσαι ένας ανάπηρος που μπορεί να μετακινηθεί μόνο με αναπηρικό καροτσάκι
Είσαι ο πρώτος γιος μίας Εβραϊκής οικογένειας	Ο πατέρας σου δουλεύει σε ένα εργοστάσιο, η μητέρα σου δεν εργάζεται

Μάθηση

Στην αρχή ή στο τέλος: Το προσωπικό μου ιστορικό εκπαίδευσης

Η συγκεκριμένη δραστηριότητα μπορεί να λειτουργήσει ως η πρώτη δραστηριότητα ολόκληρης της σειράς που παρουσιάζεται εδώ, ή ως η καταληκτική. Το μόνο πράγμα που αλλάζει είναι η ανατροφοδότηση που πραγματοποιείται είτε ως μία εναρκτήρια είτε ως μία καταληκτική συζήτηση της Δράσης.

Μαθησιακοί στόχοι	Να αναγνωρίσουν προσωπικούς συνδέσμους, πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα σχετικά με την εκπαίδευση
Εργασίες	Οι εκπαιδευτικοί διερευνούν, αναγνωρίζουν και συζητούν με ποιον τρόπο μαθαίνουν καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους, τι συνεχίζουν να μαθαίνουν, ποια είναι τα ενδιαφέροντά τους και οι ιδιαίτερες δεξιότητές τους, κλπ.
Υλικά	Φύλλο εργασίας από Living Democracy, Βιβλίο I, σελίδα 60
Μέθοδοι	Ατομική εργασία, συζήτηση σε ολομέλεια

- Μοιράστε ένα αντίγραφο του φύλλου εργασίας σε κάθε εκπαιδευτικό.
- Δώστε ένα χρονικό περιθώριο μερικών ημερών για να δουλέψουν ατομικά οι εκπαιδευτικοί και ορίστε μία ημερομηνία για μία γενική συζήτηση.
- Την καθορισμένη ημερομηνία και ώρα, οι εκπαιδευτικοί συναντώνται για να μοιραστούν και να συζητήσουν τις διαπιστώσεις τους. Μπορούν είτε πρώτα να δουλέψουν σε ομάδες και μετά να συζητήσουν σε ολομέλεια, είτε να ξεκινήσουν κατευθείαν να συζητούν στην ολομέλεια. Μπορούν να τεθούν τα παρακάτω ζητήματα:
- Μαθησιακές και εκπαιδευτικές ανάγκες, π.χ. ακαδημαϊκές γνώσεις, μέθοδοι διδασκαλίας, κατανόηση των διαδικασιών μάθησης
- Σύγκριση και συζήτηση των κατευθυντήριων γραμμών διδασκαλίας που ακολουθούν οι εκπαιδευτικοί
- Μέτρα για τη μείωση του άγχους και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας στην καθημερινή εργασία
- Συζήτηση σχετικά με τη σημασία της μάθησης και της διδασκαλίας και τη σύνδεση με τη σχολική ζωή γενικά.

Ανάλογα με το πλαίσιο, αυτή η συνάντηση χρησιμεύει για το σχεδιασμό περαιτέρω δράσης, αξιοποιώντας τα υλικά αυτής της ενότητας, ή αξιολογώντας τις δράσεις που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι στιγμής και υπολογίζοντας τα επόμενα βήματα.

Φύλλο εργασίας (από Living Democracy, Βιβλίο Ι, Εκπαιδευόμαστε και εκπαιδεύουμε για τη δημοκρατία, σελ. 60)

<https://www.living-democracy.com/el/textbooks/volume-1/part-2/unit-1/chapter-2/lesson-2-2/>

Πώς να λάβω υπόψη μου τις διδακτικές μου δεξιότητες και τις γνώσεις μου

<ul style="list-style-type: none"> • Τι γενική εμπειρία, δεξιότητες και γνώσεις έχω;
<ul style="list-style-type: none"> • Σε ποιο βαθμό είναι ελλιπείς οι γνώσεις μου – αναφορικά με το περιεχόμενο του αντικειμένου, τους στόχους, τις κατάλληλες μεθόδους διδασκαλίας και τις διαδικασίες μάθησης;
<ul style="list-style-type: none"> • Σε ποιους τομείς επιθυμώ να μάθω περισσότερα για τον εαυτό μου (γενικές γνώσεις, μεθόδους διδασκαλίας, επαγγελματικές δεξιότητες, προσωπικά προσόντα, ρουτίνα, κλπ.);
<ul style="list-style-type: none"> • Ποια έννοια της ανθρώπινης φύσης χρησιμεύει ως γενική κατευθυντήρια γραμμή μου;
<ul style="list-style-type: none"> • Ποιο είναι το θεωρητικό πλαίσιο ή η απλουστευμένη εκδοχή κάποιας θεωρίας, που καθοδηγεί τη δουλειά μου ως εκπαιδευτικό;
<ul style="list-style-type: none"> • Πώς θα περιέγραφα και θα χαρακτήριζα τη σχέση μου με τους μαθητές μου;
<ul style="list-style-type: none"> • Πού βρίσκονται τα προσωπικά μου όρια όσον αφορά τις ώρες εργασίας, το άγχος, κ.λ.π.; Πώς κάνω χρήση της προσωπικής αποδοτικότητάς μου στην εργασία;
<ul style="list-style-type: none"> • Πώς μπορώ να μειώσω το φόρτο εργασίας μου με καλύτερο προγραμματισμό, τόσο της δουλειάς όσο και άλλων δραστηριοτήτων μου;
<ul style="list-style-type: none"> • Πώς χρησιμοποιώ και εξοικονομώ τον χρόνο μου, και πώς αντιμετωπίζω αυτά που μου προκαλούν άγχος;